

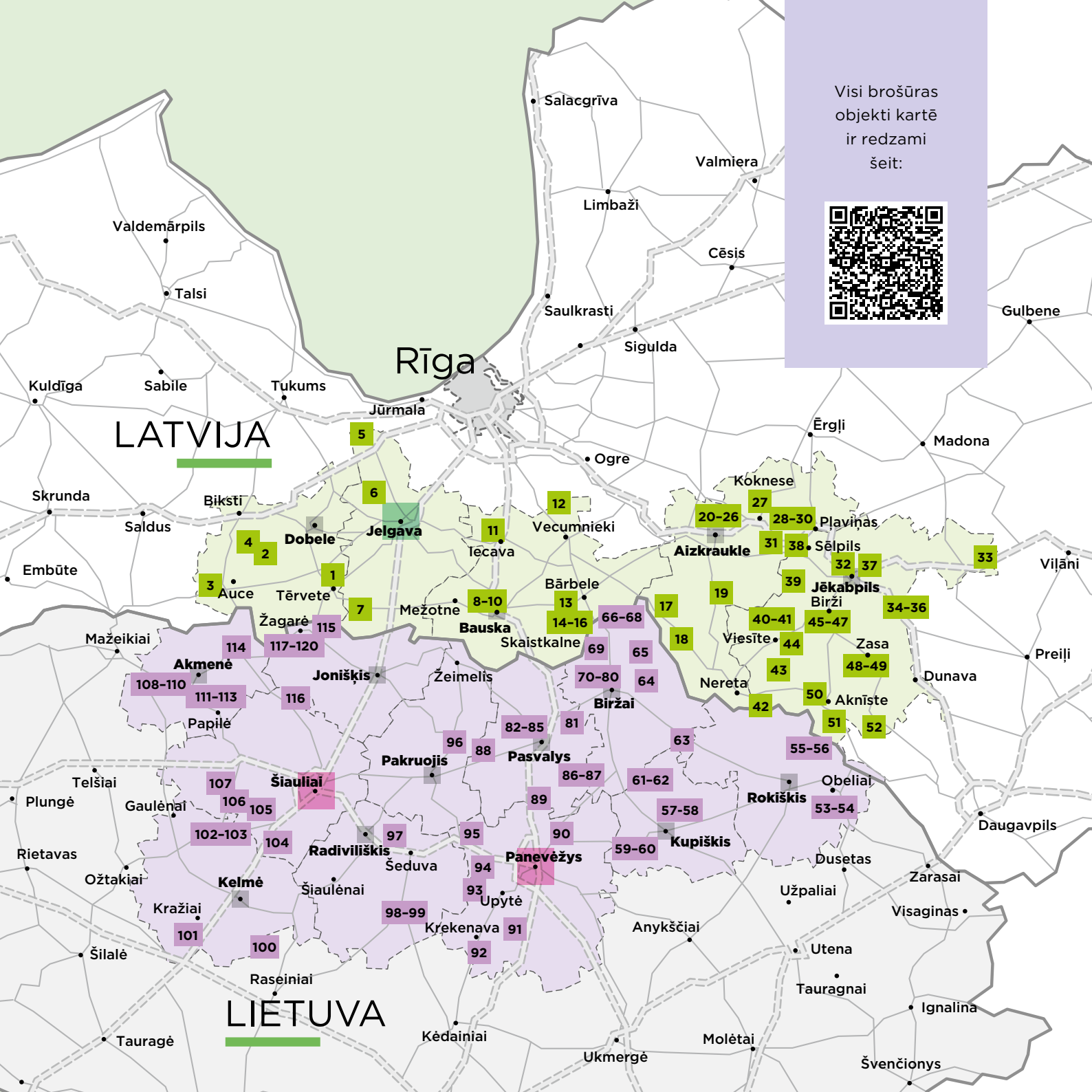

ATKLĀJ ĢEOVIETAS

ZEMGALĒ UN ZIEMEĻLIETUVĀ!

ĢEOLOĢISKIE UN
ĢEOMORFOLOĢISKIE
TŪRISMA OBJEKTI

SATURS

Latvija
Zemgales reģions
Dobele un apkārtnē - 5
Jelgava un apkārtnē - 12
Bauska un apkārtnē - 18
Aizkraukle un apkārtnē - 32
Jēkabpils un apkārtnē - 54
Lietuva
Panevėžys apgabals
Rokiški un apkārtnē - 85
Kupiški un apkārtnē - 88
Birži un apkārtnē - 94
Pasvāle un apkārtnē - 115
Panevėža un apkārtnē - 122
Šauļu apgabals
Pakroja un apkārtnē - 130
Radviliški un apkārtnē - 132
Kelme un apkārtnē - 136
Šauļi un apkārtnē - 140
Akmene un apkārtnē - 146
Joniški un apkārtnē - 155

 Adrese

 Tīmekļvietne

 GPS

 Tuvākās pilsētas vai apdzīvotās vietas, ko izpētīt apkārtnē

No izteismīgajām Skaistkalnes karsta kitenēm Bauskas novadā un teiksmainās Staburaga klints Aizkraukles novadā līdz pat Lietuvas garākajam un iespaidīgākajam Žaģares oss un daudzajām alām un karsta kitenēm pie Biržiem – šīs puses dabā var atrast visu! Arī klintis, atsegumus, avotus, dižakmeņus un pat industriālus objektus, kas veiksmīgi iekļāvušies apkārtējā vidē. Miera mīļotāji te atradīs klusumu, lēnas pastaigas un mazāk zināmus apskates objektus, savukārt asāku izjūtu cienītājus iepriecinās pārbaudījumi un grūtāk pieejamie dabas brīnumi.

Bet kāpēc vispār doties dabā? Šķiet, nu jau nevienam vairs nav jāpierāda ne tikai aktīvākas izkustēšanās, bet arī lēnu pastaigu veselīgums. Atrāšanās svaigā gaisā – nesabojātas un nepiesārņotas dabas vidū – mūsdienās jau vien ir ekskluzīva vērtība, ko patiesi vajag ne tikai pamanīt un novērtēt, bet arī kopt un saudzēt. Turklāt daba var būt tik daudzveidīga! Tā piedāvā gan vienkārši skaistu skatu baudīšanu, gan atpūtas un piknika iespējas labiekārtotos un speciāli tam paredzētos laukumos. Baudīt dabu var arī aktīvākā braucienā ar velo vai laivām, pa dažādiem īpaši iezīmētiem maršrutiem.

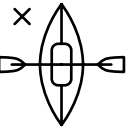
Dabā iespējams arī mācīties, izzinot apkārtējo pasauli un pamazām arvien labāk saprotot tās likumsakarības. Galvenais ir atcerēties – ar dabu jāprot sadzīvot un arī tai ir savi likumi. Tāpēc, lai kādu scenāriju esat iecerējuši savai atpūtai, pirms došanās tajā vēlams ne tikai izvēlēties apskates objektus un maršrutus, bet arī iepazīties ar konkrētās vietas apstākļiem, bīstamību, uzvedības noteikumiem un ņemt vērā brīdinājumus.

Lai skaista, droša un patīkama dabas baudīšana! Saudzējiet un novērtējiet dabas dāsnumu un atvērtību pret jums, atdarot ar to pašu!

SIMBOLI

 Aizsargājams dabas piemineklis

 Aizsargājams dabas mantojuma objekts

 Sasniedzams ar laivu

 Maksas ieeja

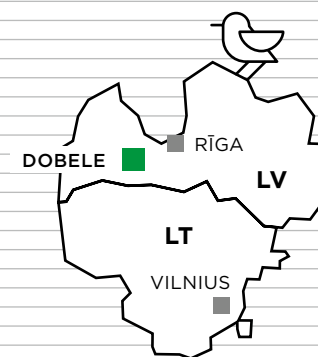
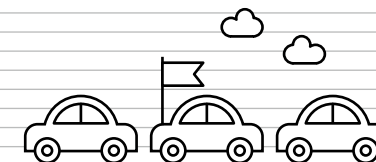
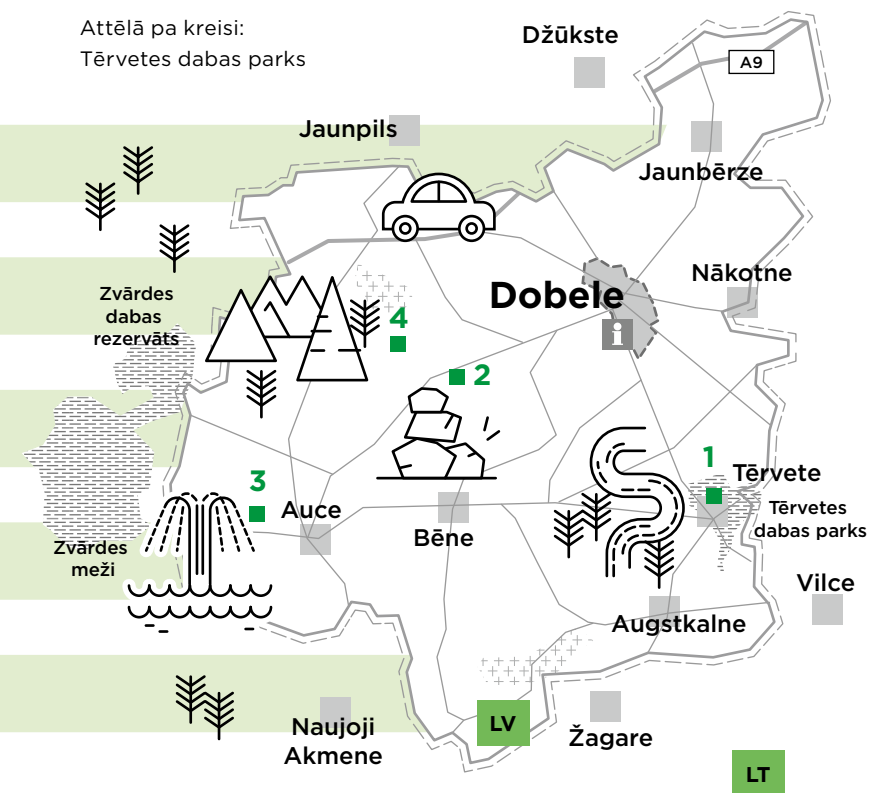
 Pieejamās valodas

LATVIJA

LATVIJA
ZEMGALES REĢIONS

DOBELE UN APKĀRTNE

Attēlā pa kreisi:
Tērvetes dabas parks

KUR PAĒST VAI PĀRNAKŠNOT?
SKATIET TUVĀKAJĀ TŪRISMA
INFORMĀCIJAS CENTRĀ
WWW.VISITDOBELE.LV

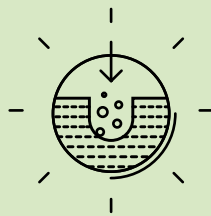
-- KAS IR ĢEOLOĢIJA?

ĢEOLOĢIJA IR ZINĀTNE, KAS PĒTA ZEMES VĒSTURI UN UZBŪVI, TĀS VEIDOŠANĀS PROCESUS.

-- KAS IR ĢEOMORFOLOĢIJA?

ĢEOMORFOLOĢIJA IR ZINĀTNE, KAS PĒTA RELJEFA FORMAS UN TO ATTĪSTĪBU UZ ZEMES VIRSMAS. TĀ IR CIEŠI SAISTĪTA AR ĢEOLOĢIJU UN VAR TIKT UZSKATĪTA PAR TĀS DAĻU.

-- KAS IR SPELEOLOĢIJA?

SPELEOLOĢIJA IR ZINĀTNE PAR KARSTU UN ALU VEIDOŠANOS, STRUKTŪRU, VĒSTURI, FIZIKĀLAJĀM UN BIOĢOĢISKAJĀM ĪPAŠĪBĀM UN VISU, KAS AR TO IR SAISTĪTS.

Tērvetes dabas parks

1

Tērvetes upes stāvkrasti

Upes ieleja

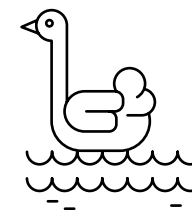
Tērvetes upes senleja ar Gulbju un Rakstnieces krastu, kurus savieno koka tilts, ir īpaši ainaviska. Tilta kopējais garums pārsniedz 100 metrus, bet iespaidīgās kraujas tilta kāpņu laidienos izmantoti vairāk nekā 150 pakāpieni. Divas sānu platformas nodrošina iespēju dabas mīļotājiem nesteidzīgi vērot ainavu.

Tērvetes seju – viļņoto reljefu – gluži kā mākslinieki laika gaitā veidojuši ledāju kušanas ūdeņi. Parka teritorijā šis reljefs ir labi izteikts, nogulumus galvenokārt veido dažāda biezuma morēnas smilšmāls.

Lai arī Tērvetes dabas parks atrodas Zemgales līdzenumā, tam nav raksturīgs līdzenumam tipiskais reljefs. Te ainavas veido Tērvetes upītes ieleja un tās stāvkrasti, kā arī trīs pilskalni un gravas. Stāvkrastus labi var apskatīt dabas parka atrakciju laukumā un bezmaksas parka teritorijā pie Gulbju tilta, kas ir tuvāk Tērvetes ūdenskrātuvei. Pie tilta atrodas arī neliela atpūtas vieta. Parka objekti atrodas dabas aizsargājamā teritorijā “Natura 2000”.

	LVM dabas parks Tērvete, Dobeles novads
	www.visitdobelev.lv
	56.496146, 23.397412
	Dobeles - 19 km, Jelgava - 30 km, Žagare - 18 km

savdabīgus enerģijas strāvojumus: vieni te redz vīzijas, bet citi – uztver informācijas plūsmu. Pokaiņu mežs ir īpašs arī savu brīnumaino nostāstu dēļ. Šī vieta būs piemērota gan mierīgai dabas baudīšanai, gan aktīvajai atpūtai pie dabas. Ir pieejamas arī vairākas piknika vietas un ainaviski skatu punkti ar soliņiem.

“Sempokaiņi”, Naudītes pagasts, Dobeles novads

www.visitdobelev.lv

56.57703, 23.07134

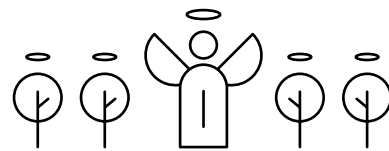
Dobele – 17 km,
Auce – -22 km

2

Pokaiņu mežs

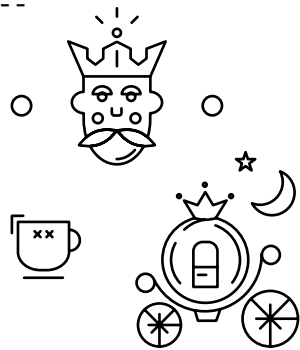
Īpatnēja reljefa forma,
akmeņu krāvumi

Ainaviski interesanta un gleznaina vieta ar stāviem pakalniem, dziļām ielejām un dažāda sastāva un vecuma mežaudzēm. Neparastākais šajā mežā ir dažāda izmēra akmeņu krāvumi, kas atrodas lielākās un mazākās grupās, kaudzēs, akmens upēs un valnīšos. Tik liela visu izmēru un formu akmeņu koncentrācija vienuviet izskatās patiesi iespaidīgi un veido neparastu ainavu, kas daudziem liek sajust

Leģendas vēsta, ka šeit atrodas senas piramīdas, kas izstaro ļoti spēcīgu enerģiju, mežā novērotas temperatūras anomālijas, bet atsevišķiem akmeņiem ir pat dziedināšanas spējas. Mūsdienās daudzi garīgie dziednieki uzskata, ka Pokaiņu mežs ir svēta vieta.

Legenda vēsta, ka Lielā Ziemeļu kara laikā latviešu zintnieki ar avotu ūdeni izdziedinājuši zviedru karali Kārlī XII, kuram neesot spējuši palīdzēt pat galmā mācītie dakteri. Kopš tā laika tos sauc arī par Karaļa avotiem, bet ūdenim piedēvē dziednieciskas īpašības.

	Vītiņu pagasts, Dobeles novads
	www.visitdobelev.lv
	56.48310, 22.82265
	Auce – 6 km, Dobele (caur Īli) – 36 km

3 Ķeveles avoti

Avoti

No gravas, kuras krasti nostiprināti ar laukakmeņiem, iztek septiņi avoti, kas tālāk saplūst vienā strautā, bet tas ietek Melderu dzirnavezērā. Strautu veidojošā avotu grupa ir dabas objekts ar ne tikai ģeoloģisku, bet arī ar kultūrvēsturisku nozīmi. Avoti atrodas gleznainā vietā.

Dzestro un gardo avotu ūdeni var dzert, bet, klausoties avotu nerimstošajā un rāmajā tecējumā, ikvienam ir iespēja enerģētiski uzlādēties, apvienojumā ar svaiga gaisa kūri gūstot patīkamas emocijas. Šīs noskaņas dēļ Ķeveles avotus iecienījuši kā ūdens baudītāji, tā miera un dabas tuvuma cienītāji. Te ierīkota arī piknika vieta ar nelielu tiltiņu un šūpolēm.

Avoti sākas meža pudurī, līdz kuram var nokļūt, vadoties pēc uzstādītajām norāžu zīmēm, un tie iekļauti arī vietējas nozīmes velomaršrutā “Auces apkārtnē”, kas ir marķēts un palīdz viegli orientēties.

4 Krievkalni

Īpatnēja reljefa forma

Krievkalni ir mežiem apaudzis garš valnis, unikāls dabas veidojums Zemgales ainavā, no kura paveras tāls panorāmas skats uz Zemgales plašumiem (skaidrā laikā te varot saskatīt pat “Dobeles dzirnavnieka” torņus). Tā augstākā vieta paceļas 149 metrus virs jūras līmeņa, un, iespējams, tā ir sena zemgaļu svētvieta, kulta vieta. Krievkalnu senākais nosaukums varētu būt bijis “Krīvu kalns”, un tas jāskata saistībā ar Zebrus ezera arheoloģisko kompleksu. Kādreiz Krievkalnu augstākajā vietā bijis novērošanas tornis, no kura mūsdienās gan palikuši vien pamati. Taču kalna pakājē joprojām atrodams Maiciņu ezers. Krievkalni ir ieslēpušies mežā, tāpēc, lai tajos uzkāptu, jāuzticas norādes zīmei un kājām jādodas pa samērā stāvu taku. Pašā augšā ir ierīkota atpūtas vieta ar galdiem, soliņiem un ugunsgrāka vietu pastaigas nogurdinātajiem. Šī būs īstā vieta mierīgas dabas baudīšanai vai aktīvajai atpūtai pie dabas, organizējot pārgājienu.

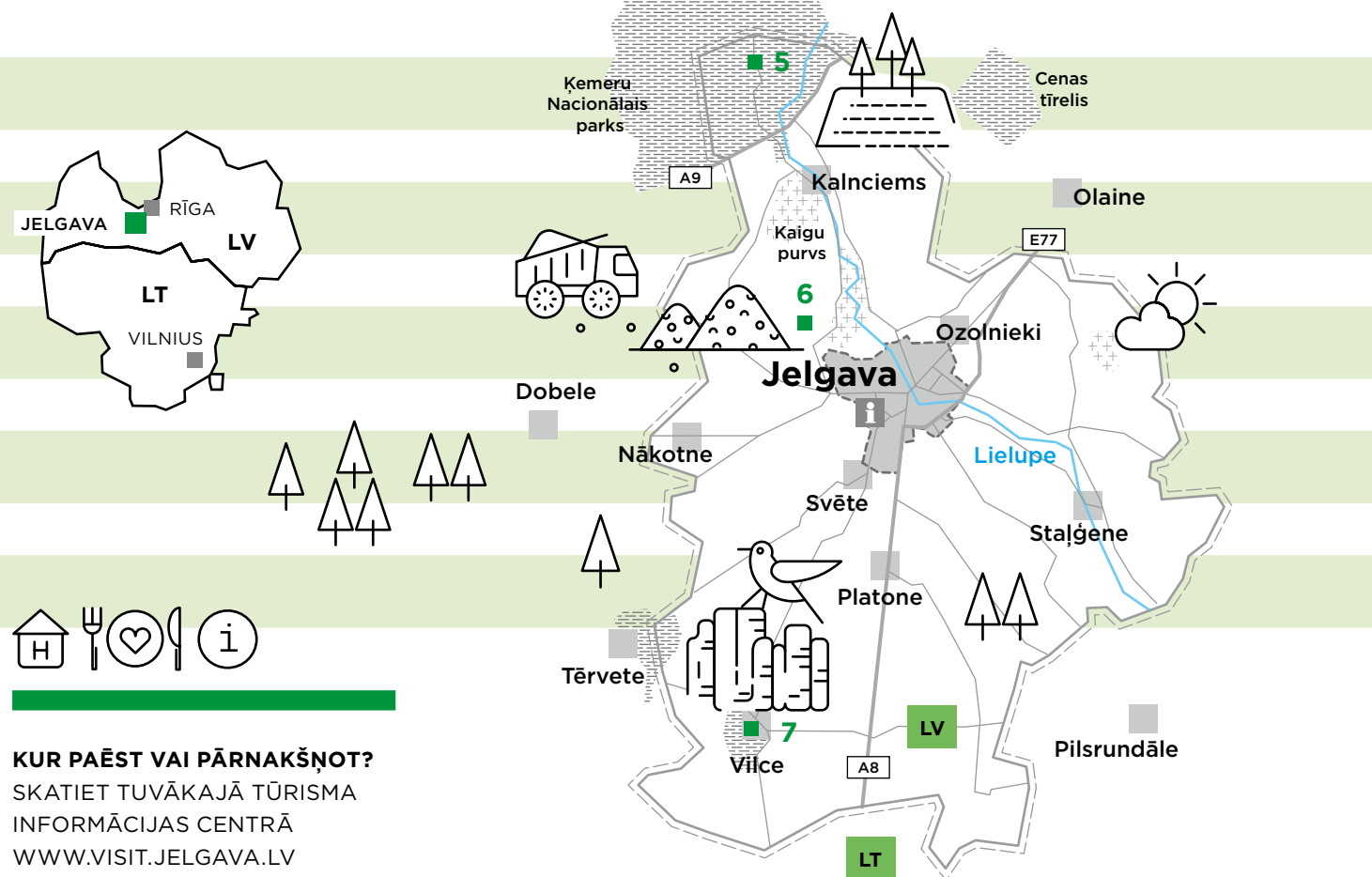

	Zebrus pagasts, Dobeles novads
	www.visitdobelev.lv
	56.60123, 23.01562
	Dobele – 21 km, Auce – 22 km

LATVIJA ZEMGALES REĢIONS

JELGAVA UN APKĀRTNE

5

Krāču kalni

Krasta kāpas

Krāču kalni ir viena no Litorīnas jūras lielākajām krasta kāpām. To augstākā daļa atrodas 29 m virs jūras līmeņa un 26 m virs apkārtējiem līdzenumiem. Par Litorīnas jūru dēvē Baltijas jūras priekšteci, kas pastāvēja aptuveni pirms 7000-5000 gadiem. Šai vietā senā Litorīnas jūra un tās krasta līnija atradās uz austrumiem no kāpas. Gar krasta līniju uzkrājās vēju nestā smilts gan no pludmales, gan iekšzemes. Mūsdienās Litorīnas krasta kāpu izteiksmīgākās daļas aizsardzībai izveidota Krāču kalnu teritorija 78 ha platībā. Tas ir arī vienīgais valsts nozīmes ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis Jelgavas novadā. To veido garš un augsts kāpu valnis ar mazliet sirpjveidīgu izliekumu pret Lielo Ķemeru tīreli. Aizsargājamās kāpu rindas posma garums ir 3 km, platums – 250 līdz 300 m, bet relatīvais augstums – 18 līdz 20 m. Krāču kalni kā ģeoloģisks veidojums valsts aizsardzībā ir kopš 1962. gada, un šī vieta atrodas arī Ķemeru nacionālā parka teritorijā.

Lielais Ķemeru tīrelis

	Valgundes pagasts, Jelgavas novads; Salas pagasts, Babītes novads
	www.visit.jelgava.lv
	56.891987, 23.537025
	Jelgava – 34 km, Jūrmala – ~11 km

No augstākajiem kāpu vaļņa punktiem paveras krāšņi skati uz Līlijas ezeru un Lielo Ķemeru tīreli, un aizsargājams ir gan pats kāpu valnis (tā būtiskākā ģeoloģiskā vērtība ir liecība par procesiem senās jūras krasta zonā), gan tā ainaviskums.

Te būs iespēja baudīt nesteidzīgu atpūtu tuvāk nepieradinātai dabai, cilvēkiem īpaši nereklamētā vietā. Šis objekts būs piemērots aktīva dzīvesveida cienītājiem, piedzīvojumu meklētājiem un cilvēkiem ar vismaz nelielu pieredzi pārgājienos, jo kāpiens vērtējams kā vidējas grūtības (dažviet ceļā var gadīties nolūzuši koki vai purvainas vietas). Krāču kalnu apvidu var apskatīt arī organizētā pārgājienā ar purva kurpēm (vairāk informācijas – www.visit.jelgava.lv).

Cenas tīrelis

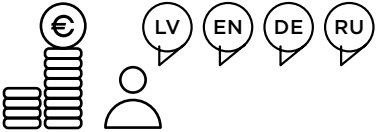
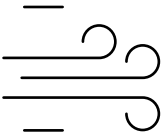

6

SIA “Laflora”

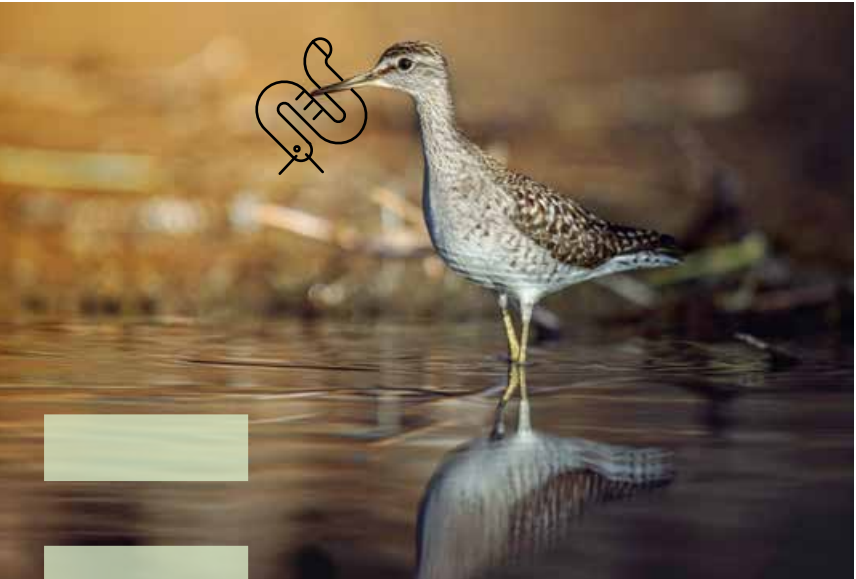
Kūdras resursi

SIA “Laflora” ir viens no lielākajiem kūdras ražotājiem Latvijā un darba devējiem Jelgavas novadā. Kaigu un Drabiņu kūdras purvos izstrādātā kūdra tiek pārstrādāta cehā “Laflora”, ražojot kūdras produktus ar augstu pievienoto vērtību, kas izmantojami dārzkopībā. Uzņēmums Kaigu purvā strādā jau kopš 1995. gada, bet kūdras ieguve te sāka pagājušā gadsimta 60. gados. Purva kopējā platība ir 1535 ha, kur rūpnieciska kūdras ieguve norisinās 763 ha, rekultivācijas programma tiek īstenota 189 ha, bet līdzās 583 ha platībā izveidota Eiropas nozīmes īpaši aizsargājama dabas teritorija “Natura 2000”. Kaigu purvs ir labs piemērs tam, ka līdzās var pastāvēt gan dabas aizsardzības intereses, gan saimnieciskā darbība.

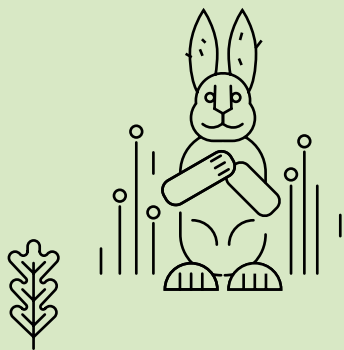

	Kaigu kūdras purvs, Līvberzes pagasts, Jelgavas novads
	www.visit.jelgava.lv
	56.707026, 23.601379
	Jelgava – 35 km, Jūrmala – ~26 km

Šī ir nozīmīga Eiropas Savienības (ES) Putnu direktīvas sugu – purva tilbītes un dzeltenā tārniņa – ligzdošanas vieta, viena no nedaudzajām Zemgalē un, neskaitot Ķemeru tīreli, vienīgā Dobeles, Jelgavas un Bauskas apkārtnē. Te plaši pārstāvētas klajiem augstajiem purviem tipiskās, retās putnu sugas, bet rudens migrāciju laikā purvā atpūšas sējas un baltpieres zosis. Objektā pieejamas daudzpusīgas ekskursijas, kuru laikā iespējams izzināt visu, kas saistīts gan ar purviem, gan ar kūdru. Tā piemēram, ekskursijā pa Cenas tīreļa purva taku apskatāma ražošanas un dabas mijiedarbība, savukārt ekskursijā Drabiņu kūdras purvā apskatāmi kūdras izstrādes veidi un ieguves process.

Purva tilbīte / *Tringa glareola*

Vilce, Vilces pagasts,
Jelgavas novads

www.visit.jelgava.lv

56.418732, 23.537297

Bauska - 43 km, Dobeles -
31 km, Jelgava - ~36 km

- - KAS IR ATSEGUMS?

ATSEGUMS VAI AKMEŅAINS
ATSEGUMS IR REDZAMS
PAMATIEŽU VAI CITU
REDZAMU ĢEOLOĢISKU
VEIDOJUMU ATSEGUMS UZ
ZEMES VIRSMAS.

7 Smilšakmens atsegums pie Rukūzes ietekas Vilces dabas parkā

Smilšakmens atsegums

Vilces pilskalns pakājē atrodas vietējo iedzīvotāju un tūristu iecienīta vieta – Zaķu pļava. To sargā kokā izgredta skulptūra – Saimnieks Zaķis, kas ir lielisks objekts fotonātiem. Turpat pie Zaķu pļavas Rukūzes un Vilces upes krastos var apskatīt arī trīs devona sistēmas smilšakmeņu atsegumus. Augšējā devona Famenas stāva ieži ir dzeltenīgi un rūsgani, smalkgraudaini un ļoti smalkgraudaini smilšakmeņi – gan irideni, gan ar cietāku karbonāta un māla cementu. Vilces dabas parka teritorija ir 144 ha liela, un tā ir viena no ainaviski skaistākajām vietām Zemgalē. Cauri gravām te satek Vilces un Rukūzes upes, kas dažādo ainavu līdz ar lauksaimniecības zemju reģionā, bet lielajā dabas parka teritorijā ir vēl citi apskatāmi objekti – arī Vilces ūdensdzirnavas, muižas apbūve ar pili un parku, neliela skatu platforma jeb Mīlestības kalniņš, vairāki dižkoki (ozols,

liepas, priedes, lapegle), Lielmātes avotiņš, Vella grava, Vilces pilskalns, Zaķu pļava, Devona laika smilšakmens atsegumi (Nāriņu klints), Mūrmuižas kaujas vietā 1935. gadā uzstādītais zviedru pieminēklis (Uzvaras stēla), Akmens tilts ar Vella dziļumu un zviedru dārgumiem, Vilces un Svētes upes sateka, kā arī Mūrmuižas dzirnavas. Šī vieta būs piemērota ģimenēm, draugu kompānijām, skolēniem, kā arī tiem, kuri vēlas vienatnē smelties dabas spēku. Tāpat te būs iespēja gan sarīkot pikniku, gan izmēģināt savus spēkus disku golfā. Vilces muižas apskate un pastaiga pa dabas parku kopā ar gidu ilgs aptuveni 2,5 h. Savukārt tiem, kas visu grib izziņāt paši, izveidota mobilā lietotne “Tours Across Baltics”, kas ļauj iepazīt vēsturiskus faktus arī par Vilces muižu un parku.

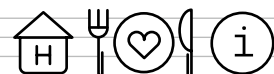
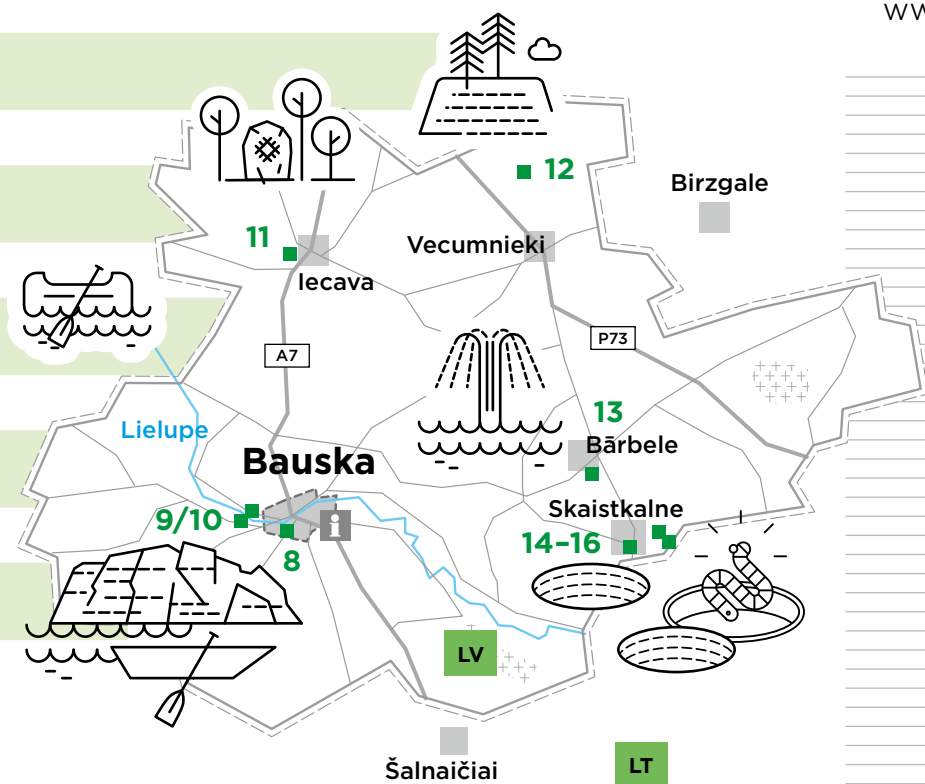
Vilces dabas parks

Leģenda vēsta, ka Rukūzes ietekā jau izsenis vietējie ļaudis mazgājuši galvu, jo tas devis milzum daudz prāta skaidrības un asuma, kā arī labu atmiņu. Arī šodien ceļotājiem ir iespēja pārbaudīt šī stāsta patiesumu, uzlejot uz galvas kaut pāris pilienu ūdens.

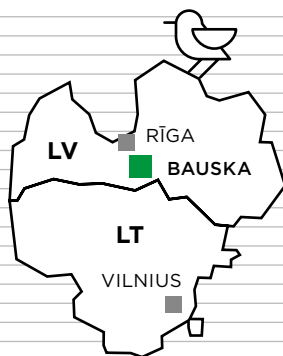
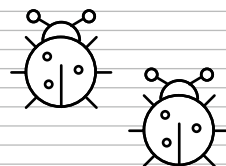

LATVIJA
ZEMGALES REĢIONS

BAUSKA UN APKĀRTNE

KUR PAĒST VAI PĀRNAKŠNOT?
SKATĪET TUVĀKAJĀ TŪRISMA
INFORMĀCIJAS CENTRĀ
WWW.VISIT.BAUSKA.LV

Bauskas dolomītu atsegums

8

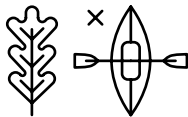
Bauskas dolomītu atsegums

Atsegums

Kaļķiežu jeb dolomītu atsegumi Latvijā un Eiropā ir īpaši aizsargājami biotopi un ģeoloģiskie objekti, taču gan Lielupes abos krastos, gan pie Mūsas un Mēmeles satekas tie sastopami salīdzinoši daudz. Tā Bauskas pils pievārtē, dodoties no Ķirbaksalas gar Mūsas krastu tilta virzienā, 5,5 m augstos Bauskas dolomītatsegumus var apskatīt pat 600 m garumā.

Bauskas dolomītu atsegums

	Bauska, Bauskas novads
	www.visit.bauska.lv
	56.402846, 24.174480
	Iecava – 23 km, Jelgava – 50 km

Objekts piemērots gan mierīgai dabas baudīšanai, gan aktīvai atpūtai dabā. Pēc atsegumu apskates var doties arī tālāk pastaigā pa Bauskas dabas parku, kur pieejami vairāki ainaviski skatu punkti. Dodoties pa upi ar laivu, iespaidīgie dolomītatsegumi būs vērojami tieši maršrutā “Bauska – Mežotne”.

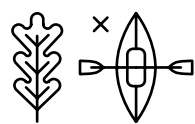
- - KĀPĒC IR SVARĪGI SAGLABĀT ATSEGUMUS TO SĀKOTNĒJĀ STĀVOKLĪ? IEŽU ATSEGUMI SNIEDZ SVARĪGU INFORMĀCIJU PAR IEŽU VEIDIEM, TO SEDIMENTĀCIJAS APSTĀKĻIEM UN PAGĀTNES PROCESIEM. LABI SAGLABĀJUŠIES ATSEGUMI IR ĢEOLÓGISKĀS KARTĒŠANAS UN VĒSTURES IZPRATNES ATSLĒGA. TIE IR ARĪ VĒRTĪGAS DZĪVOTNES (ES AIZSARGĀJAMĀS DZĪVOTŅU VIETAS) – VIETAS, KUR IR SASTOPAMAS RETAS UN AIZSARGĀJAMAS SŪNU, ĶĒRPJU, ĀRSTNIECĪBAS AUGU UN SPECIFISKU ORGANISMU SUGAS. TĀPĒC SVARĪGI ATSEGUMUS SARGĀT NO BOJĀŠANAS, PIEMĒRAM, UZRAKSTU SKRĀPĒŠANAS VAI CITĀDAS FIZISKAS IEDARBĪBAS AR PALIEKOŠĀM SEKĀM, JO TĀ VAR ZUST VIETAS IZPĒTEI VĒRTĪGA UN NODERĪGA INFORMĀCIJA.

Zemgales līdzenums maršrutā “Bauska – Mežotne”. “Ozolaivas”

ATCERĪETIES, KA ARĪ APMEKLĒTĀJI TIEŠĀ VEIDĀ IETEKMĒ ATSEGUMUS, TĀPĒC JĀIEVĒRO VAIRĀKI NOTEIKUMI. ARĪ, PIEMĒRAM, BOJĀJOT VEĢETĀCIJU, VAR IZRAISĪT IEBRUKUMUS (DEFORMĀCIJAS), KAS BŪTISKI APDRAUD KLINŠU ATSEGUMUS.

	Ziedoņi, Rundāles pagasts, Bauskas novads
	www.visit.bauska.lv
	56.409194, 24.11145
	Bauska – 7 km, Iecava – 27 km, Jelgava – 50 km

9 Ziedoņu dolomīta atsegums

Atsegums

Ziedoņu dolomīta ainaviskais atsegums ir vairāk nekā 350 metru garš un kopā ar Jumpravas klintīm pretējā krastā rada sava veida upes kanjonu. Tajā sastopamas arī retas augu sugas, piemēram, vairākas sīkpapardes, ķērpji un sūnas. Šis atsegums ir iekļauts Bauskas dabas parka kopējā teritorijā, kas izveidots, lai apvienotu unikālus dabas pieminekļus un saglabātu Lielupes kultūrainavu. Objekts piemērots gan mierīgai dabas baudīšanai, gan aktīvai atpūtai dabā, taču jāuzsver, ka šie dolomītatsegumi aplūkojami tikai no upes puses, laidojot maršrutā “Bauska–Mežotne”.

Jumpravmuižas parks

Ziedoņu dolomīta atsegums

10 Jumpravas dolomītu atsegums

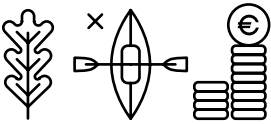
Atsegums

Iespaidīgs un ainavisks, 500 metrus garš un 5 metrus augsts ir dolomīta atsegums Lielupes krastā, ko mēdz dēvēt arī par Jumpravas klinti. Atseguma vidusdaļā to pāršķēļ grava, kurā atrodama 1,5 m augsta ūdenskritumu kaskāde (ūdenskritumam ir sezonāla daba – vasaras mēnešos strauts izžūst).

Jumpravas dolomītu atsegums

Šis unikālais dabas objekts iekļaujas Jumpravmuižas parka teritorijā un ir ievērojams ne vien ar ainavisko skatu uz upi, bet arī ar gravām, avotiem, strautiem, jau pieminēto ūdenskritumu un pat mākslīgi veidotām pilsdrupām. Parks, pateicoties ainavai, tiek uzskatīts par vienu no romantiskākajiem muižu parkiem Latvijā (tā veidošana sākta 18. gs. beigās, balstoties tā laika romantisma estētikā).

	Jumpravas pils 1, Mežotnes pagasts, Bauskas novads
	www.visit.bauska.lv
	56.415710, 24.109085
	Bauska – 7 km, Iecava – 27 km, Jelgava – 50 km

Visskaistākais skats uz Jumpravas dolomītatsegumiem vērojams laidojot, no upes puses vai iepretim krastam. Šī vieta būs piemērota gan mierīgai dabas baudīšanai, gan aktīvai atpūtai dabā. Jumpravmuižas parka teritorijā pieejama arī atpūtas un piknika vieta.

11

Iecavas Dievdārziņa taka gar upi ar dolomītu atsegumiem

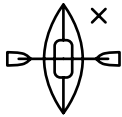
Atsegums

Leģendām apvītais Dievdārziņš atrodas Iecavas upes krastā. No tā paveras gleznains skats uz upes pretējo krastu un luterāņu baznīcu, un dolomīta atsegumus te apskatīt ir īpaši ērti, jo teritorijā ir labiekārtotas koka pastaigu laipas, kas ved teju 200 metru garumā, kā arī tiltiņš, kas savieno abus upes krastus. Starp atsegumiem aplūkojams unikāls avots, kurā ūdens tek pret saules lēktu – austrumiem. No labiekārtotās pastaigu takas paveras skaista ainava uz otru upi esošo luterāņu baznīcu.

Leģendas vēsta, ka Iecavas upes krastā esošais Dievdārziņš ir senvieta – tā tiek uzskatīta par 1812. gada kara kaujās pie Iecavas kritošo Napoleona armijas virsnieku apbedījumu vietu.

Tāpat gan saglabājušies arī nostāsti, kas vēsta, ka te bijusi iecere būvēt pirmo baznīcu Iecavā, bet baļķi savesti otrā upes pusē. Tā gadījies vairākkārt, līdz svētie tēvi paziņojuši, ka šī ir velna apsēsta vieta, nelabā mitekļis, kur nevar celt baznīcu. Tā nu dievnams uzcelts tagadējā vietā (pretējā upes krastā), kur pēc vairākām pārbūvēm slejas vēl aizvien.

	Pārupes iela 3 – 4, Iecava, Bauskas novads
	www.visit.bauska.lv
	56.596934, 24.188816
	Bauska – 24 km, Jelgava – 35 km

Iecavas upe

“Ozolaivas”

12 Zvirgzdes kāpa

Kāpa

Zvirgzdes kāpa jeb Baltā kāpa ir viena no augstākajām iekšzemes kāpām Latvijā. Zvirgzdes kāpu masīvs ietilpst Taurkalnes līdzenuma parabolisko kāpu izplatības teritorijā; tā augstums rietumu daļā ir 4 līdz 8 m, savukārt austrumu daļā – 32,5 m. Kāpas iespējamais veidošanās laiks ir pirms 11 700 – 14 000 gadu, laikā, kad Baltijas ieplaku aizņēma Baltijas Ledus ezers.

Zvirgzdes kāpas virsotnē ir skatu platforma, no kuras aplūkojama zaļā mežu ainava, kā arī tuvāka un tālāka Vecumnieku apkārtnē. Te pieejama atpūtas, piknika un ugunsкура vieta, bet slēpņošanas entuziastiem kāpas apkārtnē atrodams geocache slēpnis. Šī apkārtnē piemērota gan mierīgai dabas baudīšanai, gan aktīvai atpūtai dabā.

Savukārt vēstures entuziasti un vietējie iedzīvotāji katru gadu 22. septembrī – Baltu vienības dienā – te pulcējas, lai ar dziesmām un dejām pieminētu leģendām apvīto Saules kauju, kurā cīnījās latviešu un lietuviešu karavīri.

	Vecumnieku pagasts, Bauskas novads
	www.visit.bauska.lv
	56.659550, 24.479462
	Bauska – 45 km, Rīga – 50 km, lecava – 27 km

13 Bārbeles sērūdeņraža avots

Avots

Šis dabas piemineklis ir spēcīgs sērūdeņradi saturošu pazemes ūdeņu avots, kas atrodas 60 m no lecavas upes krasta. Bārbeles sēravots tiek dēvēts par vienu no pirmajām kūrvietām Latvijā – jau ap 1650. gadu hercoga Jēkaba valdīšanas laikā sēravota tuvumā uzbūvēta vannu māja, kas dēvēta par mazo ūdensdziednīcu un aizsākusi kūrvietas izaugsmi. 18. gs. avots bija dziednieciski visspēcīgākais minerālavots Latvijā, un tā ūdeni izmantojuši gan apkārtējie zemnieki, gan muižnieki, gan augstmaņi no tuvākām un tālākām vietām. Avotā slimnieki peldējušies, aptriepušies ar dūņām, no tā gatavotas arī siltās vannas, tāpat ūdeni dzēruši. Pieaugot apmeklētāju skaitam, tā teritorijā uzbūvēts vasarnīcu rajons, deju laukums un parks. Diemžēl pēc Pirmā pasaules kara sākās šīs vietas noriets, jo kūrorts tika nopostīts.

	Bārbeles pagasts, Bauskas novads
	www.visit.bauska.lv
	56.434612, 24.591681
	Bauska – 32 km, lecava – 35km

Lai gan laika gaitā tas atkal daļēji atjaunots, ūdenī tomēr samazinājas sērūdeņraža koncentrācija, un līdz ar to zuda arī tā ārstnieciskais efekts. Pēc Otrā pasaules kara kūrorts tika nopostīts atkal, un vairs to neatjaunoja. Objekts piemērots gan piedzīvojumu meklētājiem, gan tiem, kas vēlas pabūt vienatnē. Tā tuvumā izbūvēta neliela atpūtas un ugunsкура vieta, kā arī koka laipa, no kuras pasmelt sēravota ūdeni.

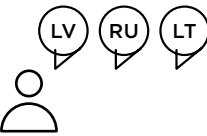
Bārbeles sērūdeņraža avots

14

Skaistkalnes Magazīnas klēts

Ekspozīcija

Skaistkalnes Magazīnas klētī izvietota interaktīva un izglītojoša ekspozīcija, lai izceltu Skaistkalnes unikalitāti un izglītotu par ģeoloģiskiem un ģeomorfoloģiskiem procesiem šajā pusē. Ekspozīcijas mērķis ir ar multimediju risinājumiem parādīt, kas ir Skaistkalnes karsta kritenes, kā tās rodas, kas notiek zem zemes un virszemē, kā arī gluži vienkārši pārsteigt apmeklētājus. Interaktīvo ekspozīciju būs iespējams papildināt ar pārgājienu uz Skaistkalnes karsta kritenēm mežā, lai ieraudzītu šīs unikālās dabas vērtības savām acīm.

	Dzirnavu iela 2 A, Skaistkalne, Bauskas novads
	www.visit.bauska.lv
	56.379154, 24.651203
	Bauska – 35 km, Iecava – 45 km

15

Skaistkalnes karsta kritenes

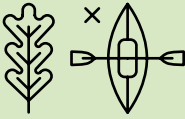
Karsta kritenes,
karsta procesu areāls

Skaistkalnes karsta kritenes ir lielākais šāda veida ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis Latvijā, kā arī izteismīgākais karsta izpausmju reljefs, kas joprojām turpina attīstīties (vairāk nekā 100 ha no tā iekļauta Eiropas aizsargājamo teritoriju “Natura 2000” sarakstā). Tieši Skaistkalnes karsta kritenes tiek uzskatītas par varenākajām visā Latvijā! Karsta procesu areālā ietilpst dažāda izmēra karsta kritenes, ezeriņi tajās vai slapjie pazeminājumi to dibenā. Karsta procesi šajā teritorijā izpaužas aktīvi, tuvāk Mēmelei vērojamas pat jaunas, nelielas karsta kritenes. Karsts ir neparasts ģeoloģisks process, kas notiek pazemē. Tur ūdens, skalojot šķīstošus iežus (piemēram, ģipsakmeni, dolomītu, smilšakmeni vai citus), izraisa apakšzemes tukšumu – piltuvju, aku, kanālu, dobumu vai alu – rašanos, kuriem, pakāpeniski paplašinoties, rodas iebrukumi. Karsta procesa iemesls tieši Skaistkalnes apkārtnē meklējams

Mežezers

tajā, ka šajā apvidū atrodami nozīmīgi ģipsakmens slāņi, un apvidu no abām pusēm ieskauj divas upes – Iecava un Mēmele. To pazemes ūdens straumju rezultātā rodas izskalojumi. Labiekārtotajās dabas takās te iespējams doties nesteidzīgās pastaigās, aplūkojot vienas no ievērojamākajām kritenēm – Kugurdobi un Liepu dobi, dziļo karsta ezeriņu – Mežezaru, kā arī citas kritenes. Tāpat Skaistkalnes karsta kriteņu teritorijā paveras ainaviski skati, te izveidota atpūtas vieta, un šī ir arī laivošanas maršruta “Leišmalīte” pieturvietā. Ar iepriekšēju pieteikšanos iespējams doties ekskursijā gida pavadībā, uz klausot varenos stāstus par kriteņu veidošanos. Šis apvidus piemērots gan mierīgai dabas baudīšanai, gan aktīvai atpūtai dabā, kā piedzīvojumu meklētājiem, tā arī tiem, kas vēlas pabūt vienatnē.

	Skaistkalnes pagasts, Bauskas novads
	www.visit.bauska.lv
	56.390048 24.689264
	Bauska – 38 km

Kugurdobe

- - KAS IR KRITENES?

KRITENES IR DAŽĀDU FORMU (PIEMĒRAM, PILTUVES, ŠĶĪVJA, AKAS UN BĻODAS FORMAS) IEDOBES ZEMES VIRSMĀ, KAS RODAS, ZEMES AUGŠĒJIEM SLĀŅIEM IEKRĪTOT PAZEMES DOBUMOS.

Mežezers

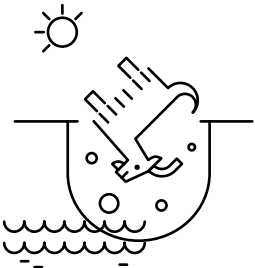
Laivošana pa Mēmeli

Šķūņa kritene

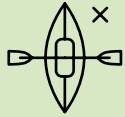

Mežezers

Ne viens vien skaistkalnietis vai tuvumā dzīvojošais iedzīvotājs zina stāstus par to, ka zeme pēkšņi atveras, pazūd zirgs vai kaza vai ka zemnieka apstrādātie lauki pēkšņi pārtop par maziem ezeriņiem... Ne velti Skaistkalnes karsta kritenēm doti atbilstoši nosaukumi – Siena dobe, Kazas dobe, Šķūņa kritene. Tie vēsta, ka, kritenēm veidojoties, vienviet kaza, citviet siena kaudze vai pat šķūnis pēkšņi pazuduši zem zemes!

Vienīgi Kopeikas kritene, iespējams, šādi nosaukta, jo dabā līdzinās kapeikas formai, bet Simtgades kritene tā nodēvēta Latvijas simtgadei par godu, jo tieši šajā gadā tā atklāta.

Skaistkalnes pagasts,
Bauskas novads
www.visit.bauska.lv
56.386538, 24.699753
Bauska – 38 km

16 Ģipša sliekšnis

Atsegums

Ģipša sliekšnis ir unikāls ģipša atsegums, kas formējies uz neliela apvidus celiņa Skaistkalnes karsta kriteņu teritorijā. Tas aplūkojams iepretim Mēmeles upei un atrodas līdzās vienai no jaunākajai – Simtgades – kritenei. Atsegumā aplūkojamais iezis formējies rozešu veidā, un interesanti apaudzis ar veģetācijas slāni, ko galvenokārt sedz sūnas un ķērpji.

- - KAS IR ĢIPSIS?
ĢIPSIS IR MĪKSTS BALTS VAI PELĒKS MINERĀLS, KURU VEIDO KALCIJA SULFĀTA DIHIDRĀTS (ĶĪMISKĀ FORMULA $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$).

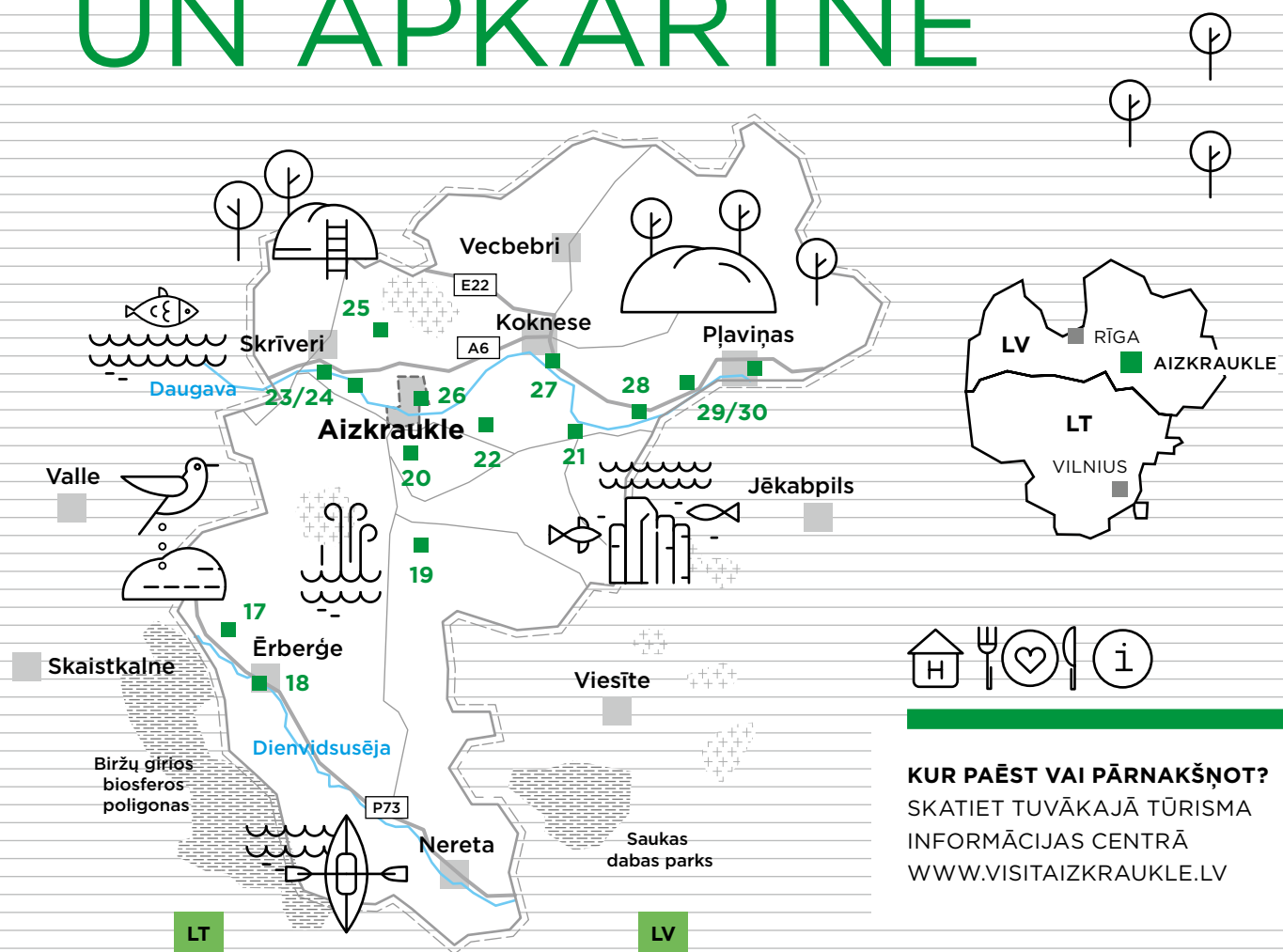
Ģipša sliekšnis

Simgades kritene

LATVIJA ZEMGALES REĢIONS

AIZKRAUKLE UN APKĀRTNE

KUR PAĒST VAI PĀRNAKŠNOT?
SKATĪET TUVĀKAJĀ TŪRISMA
INFORMĀCIJAS CENTRĀ
WWW.VISITAIZKRAUKLE.LV

Daugavas un Pērses satekas vieta pie Kokneses

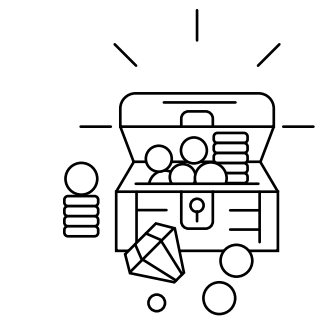
17

Lielais Lūlu akmens

Dižakmens

Akmens platums ir 3,8 m, garums – 4,2 m, augstums – 1,9 m, apkārtmērs – 13,5 m, tilpums – 11 m³. Dižakmens ir gaišpelēks un bāli rozā granīts ar pegmatīta joslām. Akmens atrodas mežā, netālu no Lūlu mājām, un no tām cēlies arī tā nosaukums – Lūlu akmens (arī Lūlu Lielais akmens, Lielais Lūlu akmens). Tas ir lielākais akmens Mazzalves pagastā, iespējams, vēl no ledus laikmeta, kad to te atnesis un atstājis šļūdonis.

Akmeni var atrast, sekojot norādēm. Līdz tam gan jāiet kājām pa meža ceļu, rēķinoties, ka tas mēdz būt slapjš, tāpēc zābaki te lieti noderēs. Šī vieta patiks lēnu pastaigu un dabas baudīšanas cienītājiem visos gadalaikos. Te ir iespēja smelties klusuma un nesteidzības spēku. Akmens tuvumā īpašu uzmanību piesaista kopā saauguši egļi un bērzs.

Leģenda vēsta, ka zem akmens esot paslēpts zviedru zelts.

	Mazzalves pagasts, Aizkraukles novads
	www.visitaizkraukle.lv
	56.40322, 24.97136
	Ērberģe – 7 km, Nereta – 35 km

- - IDEJA AKTIVITĀTEI - “AKMEŅU MEDĪBAS”

- KOPĪGI AR BĒRNIEM MĒĢINIET ATRAST:
- DAŽĀDUS MINERĀLUS;
 - FOSILĀS ATLIEKAS;
 - AKMENI TIKAI VIENĀ KRĀSĀ (VAI TAS MAZ IR IESPĒJAMS?);
 - SVĪTRAINU AKMENI;
 - INTERESANTUS AKMEŅUS (PASKAIDROJIET, AR KO TIE IR INTERESANTI!);
 - AKMENI, AR KURU VAR VIEGLI PĀRŠĶELT RIEKSTU;
 - NELĪDZENU AKMENI;
 - AKMENI, KAS LIEK PASMAIDĪT;
 - GLUDU AKMENI, KAS RIPO;
 - MĪKSTU, DRŪPOŠU AKMENI;
 - CIETU AKMENI, KAS IR LIELĀKS NEKĀ PLAUKSTA;
 - PLAKANU, LEDĀJA NOPULĒTU AKMENI;
 - DIVUS AKMEŅUS, KAS IZSKATĀS LĪDZĪGI.

ŠO SPĒLI VAR SPĒLĒT JEBKURĀ VIETĀ DABĀ UN PADARĪT VIEGLĀKU VAI GRŪTĀKU, IZDOMĀJOT PAPILDU UZDEVUMUS, DODOTIES APSKATĪT AVOTUS, ATSEGUMUS UN CITUS OBJEKTUS.

18

Dienvidsusēja

Upe

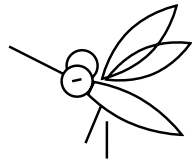
Dienvidsusēja (saukta arī par Susēju, Lielo Susēju vai Suseju) ir Mēmeles labā krasta pieteka. Tā iztek no Aknīstes nolaidenuma rietumos no Subates, šķērso Sēlijas paugurvalni un Taurkalnes līdzenumu, bet pie Iesalniekiem ietek Mēmelē. 4,2 km garumā Dienvidsusēja ir arī Latvijas un Lietuvas robežupe. Uz tās atrodas trīs HES, kas noteikti ietekmē upes tecējumu. Pirmais ir Neretā, tad aiz Ērberģes, bet pēdējais – pavisam īsi pirms ietekas Mēmelē. Pēdējo divu dēļ posms aiz Ērberģes vairs nav tik pievilcīgs laivošanai kā pirms tam, upe (ar dažiem izņēmumiem posmiem) te ir uzpludināta un plata.

	Dienvidsusēja pie Ērberģes, Aizkraukles novads
	www.visitaizkraukle.lv
	56.36671, 25.02104
	Nereta – 28 km, Aizkraukle – 51 km

Dienvidsusējas krastos atrodas interesantas kultūrvēsturiskas vietas un apskates objekti – Neretas dzirnavas, R. Gurķļa lielo koka skulptūru dārzs Sproģos, “Kronīšu kokapstrāde”, Ērberģes baznīca un muiža. Sproģos pie upes ir arī atpūtas un ugunsкура vieta un lapenīte. Arī Ērberģes estrādes parkā izveidota ugunsкура vieta. Pie upes var piekļūt ar auto. Laivošana pa Dienvidsusēju ir mierīga dabas baudīšana – te nav strauju krāču. Laivojot pa upi un atpūšoties tās krastos, vienīgi jāatceras neatstāt nekādus atkritumus.

“Sēlijas laivas”

Dienvidsusēja

“Sēlijas laivas”
Dienvidsusēja

19

Ellītes sēravots

Sēravots

Sēravots izplūst no Ellītes purva, un tā ūdens pēc ķīmiskā sastāva ir dziedniecisks. Sēravota ūdens ir kalcija sulfāta – hidroģēnkarbonāta ūdens, kas satur sērūdeņradi (H₂S) un veidojas no augšējā devona iežos cirkulējošiem ģipšūdeņiem sulfātus reducējošu baktēriju darbības rezultātā tādās vietās, kur virs ģipšūdeņiem nogulsnēta bieza kūdras kārtā. Senos laikos no avotiem ņemtas arī dūņas ārstniecības nolūkos. Senais sēravots atrodas Ellītes purva malā. Pats purvs ir dabas objekts ar mitoloģisku nosaukumu, savukārt tajā esošais sēravots – sena kulta vieta, kas ir cieņā arī mūsdienās. Sēravota ūdens vienmēr uzskatīts par veselīgu un ārstējošu – vienmēr bijis kāds, kas apgalvojis, ka izveseļojies, mazgājoties vai dzerot šo ūdeni. Vietējie iedzīvotāji arī zina stāstīt, ka pirmās brīvvalsts laikos veikti izpēti darbi un spriests par dziednīcas būvi pie sēravotiem. Nav gan zināms, kāpēc plāni netika īstenoti.

Šī ir izcila vieta atpūtai – te ierīkota lapene ar koka solu un galdu, līdzās atrodas informatīvais stends. Pie tuvējā zemes ceļa – norāde, pāri grāvjiem – tiltiņi. Iekopta arī ūdens pasmelšanas vieta un taka.

🏠	Daudzeses pagasts, Aizkraukles novads
🌐	www.visitaizkraukle.lv
📍	56.48416, 25.26279
📏	Jaunjelgava – 24 km, Aizkraukle – 18 km, Daudzese – 3 km

Ellītes sēravots

20

Korkuļu sausgultne un pazemes upe

Upes sausgultne, pazemes upe, dolomīta atsegumi, grava

Korkuļu jeb Kubuļu strauts atgādina nelielu, bet labi izteiktu upīti ar smilšainu gultni. Upīte tek pa labi izveidojušos 10–15 m dziļu, pirmatnīgu gravu, aptuveni 300 m leņpus Korkuļu mājām sāk pazust ūdensrijējos, līdz kļūst pilnīgi sausa. Upīte no pazemes atkal uzniirst Lauces stāvkrastā, kur tā izveidojusi nelielu gravu. Šī ir lielākā upes ūdeņu pārplūdes vieta Latvijā, ko iespējams tiešā veidā novērot dabā. 650 m garā senlejas posmā sastopami vismaz 10 ūdensrijēji – vietas, kur ģeoloģisku procesu rezultātā upe

Sērenes pagasts,
Aizkraukles novads

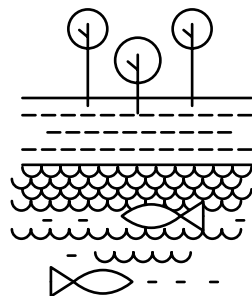
www.visitaizkraukle.lv

56.56662, 25.24909

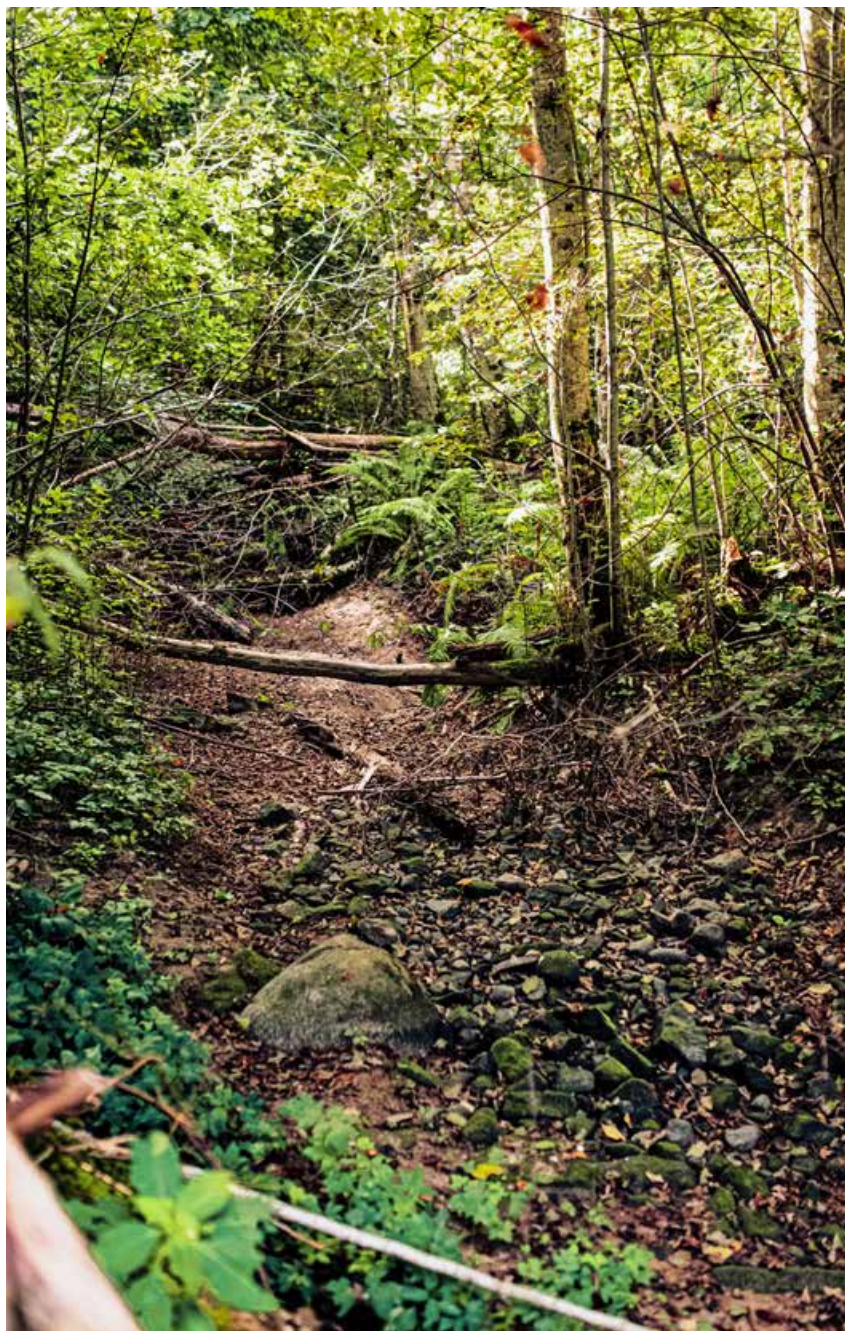
Aizkraukle – 3 km,
Jaunjelgava – 13 km

Korkuļu upe

pazūd pazemē un tālāk turpinās kā sausgultne. Pazudušie Korkuļu ūdeņi izplūst astoņās vietās Lauces senlejā – vairāk nekā 550 m attālumā. Viens no lielākajiem “avotiem” izplūst cirkveida pazeminājumā – iegrauzumā Lauces senlejas nogāzē. Tas ieguvis apzīmējumu “karsta kritenis”. Reljefa starpība starp Korkuļu upīti un Lauci ir 25 m. Ūdeņi te pārplūst caur plaisainiem dolomīta slāņiem. Korkuļu un Lauces senielejās saglabājusies pirmatnēja daba ar stāvām nogāzēm. Nogāžu un gravu mežos aug platlapju koki un retas augu sugas. Pie objekta var tuvu piebraukt ar auto no “P 76” ceļa, pie tā ierīkota arī stāvvietā. Taču jārēķinās, ka Korkuļu sausgultne un pazemes upe ir īpatnējs dabas objekts, un, lai gan tā pieejamība vērtējama kā vidēji sarežģīta, īsti aptvert tā burvību varēs, tikai nebaidoties un pilnībā izbrienot visu teritoriju.

Sērenes karsta kritenis

Pa kreisi: Korkuļu sausgultne

21

Staburags

Klints (atrodas zem ūdens)

Staburags ir ar senlejas nogāzi savienots, šaurs un aptuveni 18 metrus augsts avotu kaļķakmens kupols. Senlejas nogāzes augšmalā atsedzas augšdevona Daugavas svītas dolomītu slāņi. Kādreiz tūristu iecienīto klinti mūsdienās klāj Pļaviņu ūdenskrātuves ūdeņi, bet tā augstākā atseguma daļa (virs ūdenslīmeņa patlaban tā ir līdz 2 m augsta) atrodas dabas pieminekļa vidū, blakus betonētām noejas kāpnēm. Daugavas senleju ietverošie dolomīta atsegumi ir veidojušies leduslaikmeta noslēgumā, ledāja kušanas ūdeņiem iegrauzoties zem tā vāka esošajos iežos. Domājams, ka senleja netapa viena apledojuma rezultātā, bet sāka veidoties jau senāk – pirms vairākiem simtiem tūkstošu gadu. Pirms ūdenskrātuves izveides, zināma loma atsegumu regulārā atjaunošanā bija Daugavas upes erozijai, bet pats Staburags ir veidojies no cieta avotu ūdens, izgulsnējoties kalcija karbonāta materiālam – avotu kaļķakmenim jeb šūnakmenim.

Staburaga piemiņas vietā interesantiem pavērsies neparasts skats un īpašas sajūtas. Lai gan klints jau vairāk nekā 50 gadus atrodas zem ūdens, tās īpašā aura jūtama vēl šobaltdien. Īpašo sajūtu paspilgtina boja, kas ielaista vietā, kur kādreiz atradusies Staburaga klints spice ar avotu. Appludinātās klints un tās apkaimē esošo dabas objektu atcerei izveidota piemiņas vieta Vienības birzī, kas atrodas netālu no dzelmē dusošā Staburaga.

Skulptūra “Daina” Vīgantes parkā mūsdienās

Skulptūra “Daina” Vīgantes parkā 20. gs. vidū

Tuvumā aplūkojama arī Staburaga klints piemiņas zīme “Dieva auss”, dienliliju dārzs, Staburaga Saieta nams un tajā iekārtotās izstādes. Tāpat te skaistas pastaigas piedāvā Vīgantes parks, ir iespēja apmeklēt P. Barisona lapenīti, kur ne tikai var paklausīties komponista radītos skaņdarbus, bet arī uzzināt visu par par dziesmu svētku tradīciju. Staburaga piemiņas vieta baudāma vieglā, īsā pastaigā. Pieejamas arī ekskursijas gida pavadībā.

Dienliliju dārzs

No Latvijas folkloras krātuvē atrodamajiem Staburagam veltīto teiku 82 variantiem izplatītākā versija vēsta par meiteni, kuras līgavainis bijis zvejnieks. Reiz, kad viņa kā allaž gaidījusi savu zvejnieku uz klinšu radzes, sacēlusies liela vētra, un puisis noslīcis. Meitene, to redzēdama, palikusi raudam augstajā krastā, līdz sastingusi un pārvērtusies par akmens radzi, taču viņas asaras nav rimušas tecēt.

	Staburaga pagasts, Aizkraukles novads
	www.visitaizkraukle.lv
	56.57425, 25.49706
	Aizkraukle – 25 km, Jēkabpils – 29 km, Jaunjelgava – 30 km

Staburaga klints 20. gs. vidū

22

Strūves ģeodēziskais loka punkts “Bristene” ar lauka observatoriju

Industriāls piemineklis

Strūves ģeodēziskais loks ir triangulācijas uzmērīšanas ķēde, kas iekļauta UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā. Punktā “Bristene” veikti gan ģeodēziskie, gan astronomiskie mērījumi, un tam kopā ar 1826. gada pavasarī izveidoto observatoriju ir ne tikai zinātniska, bet arī kultūrvēsturiska un izglītojoša nozīme. Pēdējie izpētes darbi te veikti 2011. gada 31. augustā, kad tika atsegts autentiskā punkta centrs. Tā paša gada rudenī punkts iezīmots, lai tas saglabātos un lai varētu veikt papildu izpētes

	Strūves meridiāna loka ģeodēziskais punkts “Bristene”, Seces pagasts, Aizkraukles novads
	www.visitaizkraukle.lv
	56.58127, 25.3595
	Aizkraukle – 16 km, Jaunjelgava – 24 km, Jēkabpils – 40 km

darbus, plānojot šī objekta popularizēšanu. Patlaban vēsturiskais punkts, kas iekļauts arī Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā, ir atjaunots un slēpjas zem kupola, bet laukumā izvietotas norāžu zīmes vēl uz citiem tuvumā esošajiem Strūves punktiem. Punkts ir brīvi pieejams un viegli atrodams visiem interesentiem, sekojot norādēm no ceļa “P 76”. Te ierīkotas vairākas ugunsкура un atpūtas vietas, guļamie tīkli, velo novietnes, lai apmeklētāji varētu nesteidzīgi iepazīties ar šīs vietas vēsturi un izbaudīt īpašo auru, kas ieskauj Bristeni.

Aizkraukles pilskalns.
Dabas parks “Daugavas ieleja”

Cepļa (Jaunzemju)
dolomīta atsegums.
Dabas parks “Daugavas ieleja”

23

Dabas parks “Daugavas ieleja”

Upes ieleja

Dabas parks aptver daļu Daugavas senlejas ziemeļu nogāzes, kurā (gan augšdaļā, gan lejasdaļā) konstatēti 27 dolomīta atsegumi, kā arī avoksnāji un avoti. Lielākā daļa no tiem ietilpst dabas pieminekļa “Cepļa dolomīta atsegums” teritorijā. Dabas parks izveidots, lai aizsargātu Daugavas senlejas raksturīgāko posmu, kas palicis nepārveidots, būvējot Pļaviņu HES. Galvenā vērtība te ir senlejas pamatkrasta stāvajai nogāzei – līdz pat Dīvajas ietekai, kur atrodamī vērtīgi platlapju nogāžu un gravu meži. Tuvāk Aizkrauklei atrodas arī dolomītu atsegumi, avotu izplūdes vietas krastā. Te aplūkojams Cepļa (Jaunzemju) dolomīta atsegums, ko veido divi lielāki un virkne sīkāku atsegumu, kas ir gan dabīgi, gan mākslīgi veidoti, senlejas nogāze, avoti, avoksnāji un avotu kaļķakmens izgulsnējumi. Teritorijā atrodas daudz dabisku, botāniski vērtīgu sausu pļavu kaļķainās augsnēs un mēreni mitru pļavu, kurās sastopamas retas

un aizsargājamas augu sugas. Konstatētas arī kaļķainas smiltāju pļavas, eitrofas augsto lakstaugu audzes. Dabas parka teritorijā atrodas vairāki valsts aizsardzībā esoši kultūras pieminekļi: Aizkraukles pilskalns, Lejasžagaru kapulauks, Aizkraukles pilsdrupas pie Karikstes upes ietekas Daugavā un citi. Te var nokļūt gan no Skrīveriem, gan Aizkraukles – ceļš viegli atrodams kartē, taču interesenti var izmantot arī īpaši marķēto Daugavas taku, kas ved gar likteņupi, savienojot šīs divas apdzīvotās vietas aizraujošā ceļojumā. Dabas parks lieliski piemērots pastaigu un pārgājienu cienītājiem, vēstures interesentiem un aizraujošu vietu atklājējiem – apmeklētājus pārsteigs neskartā daba un tās savdabīgums. Taču jāatceras, ka tas veidots, lai rūpētos par vides vērtībām un saglabātu tās nākamajām paaudzēm, tādēļ Daugavas ielejā jārīkojas atbildīgi pret apkārtējo vidi.

	Dabas parks “Daugavas ieleja”, Aizkraukles novads
	www.visitaizkraukle.lv
	56.61092, 25.16388
	Aizkraukle – 3 km, Skrīveri – 2 km

Pavasara palu laikā Karikstes upe met izaicinājumu laivošanas entuziastiem, bet Ašķeres upes krastos atrodama labiekārtota Spīdālas pastaigu taka ar tiltiņiem un kāpnēm. Ainava te ir elpu aizraujoša – sevišķi pavasaros, kad vairāku pakāpju kaskādēs ūdens skaļi mutuļo un plūst uz Daugavu. Taka noslēdzas augstākajā pilskalnā Daugavas krastos – Aizkraukles pilskalnā.

Secē pierakstīta teika “Kā cēlušies Daugavas krasti”. Tā stāsta, ka senos laikos Daugavai nav bijis krastu. Reiz velns sadusmojies un gribējis Daugavu aizdambēt – gribējis lielu akmeni iemest Daugavā, lai tā pārplūstu un noslīcinātu visus ļaudis. Vienu nakti tas sadomājis tiešām tādu akmeni nest. Nesis arī, bet, tā kā elle bijusi ļoti tālu, pagājis ilgs laiks, akmeni nesot. Jau aiznesis gandrīz līdz Daugavai, te piepeši – gailis dzied. Velns nometis akmeni zemē un bēdzis uz ellī.

Bet toreiz pie ļaudīm dzīvojis Milzis. Viņš sarunājis ar darbīgajiem zemniekiem un gājis mūrēt Daugavai vaļņus: gar vienu pusi mazāku, bet gar otru – lielāku. Tā cēlušies Daugavas krasti.

24

Kraukļu akmens

Dižakmens

Kraukļu akmens garums ir 3,9 m, platums – 3,8 m, augstums – 2 m, tilpums – aptuveni 15 m³, un tas ir 40 tonnu smags rapakivi granīts bāli rozā krāsā. Šis ir vienīgais tāda tipa akmens Latvijā, kurš neatbilst ne klasiskajiem upurakmeņiem ar muldām, ne citiem svētakmeņiem. Akmenī iekalta dziļa V veida rene un caurums, un tam ir nevis šļūdoņu nestajiem akmeņiem raksturīgā ovālā, bet gan cirvja forma. Akmens atrodas iepakā, blakus Kraukļupītei. Piemērots objekts tiem, kas vēlas pabūt vienatnē. Ideāls apskates punkts mierīgajiem dabas baudītājiem, kuri ceļo ar velo, kājām vai automašīnu.

	Skrīveru pagasts, pie Rīgas-Daugavpils šosejas (pagriezienā uz Purapuķes ielu), Aizkraukles novads
	www.visitaizkraukle.lv
	56.62783, 25.12126
	Skrīveri – 1 km, Aizkraukle – 13 km, Koknese – 21 km

– – **ATMINIET MĪKLU:**
“NEKAD NEPIEDZIMST,
NEKAD NEAUG, NEKAD
NEMIRST, BET PASTĀV.”

/ATBILDE: AKMENS/

Nostāsti vēsta, ka zem Kraukļu akmens paslēpts naudas pods un ka velns gribējis ar šo akmeni aizbērt Daugavu. Savukārt dižakmens nosaukums teikās tiek skaidrots šādi: pie Kraukļu akmens kādreiz upurēti cilvēki, kuru miesas turpat arī pamestas, tāpēc ap tām pulcējušies kraukļi. No tā tad arī akmens ieguvis savu vārdu.

25

Meļķitāru Muldakmens

Dižakmens

Saukts arī par Upurakmeni un Velna akmeni. Izrakumi un tautas nostāsti liecina, ka Meļķitāru Muldakmens kā kulta vieta izmantots līdz pat 19. gs. vidum, jo vietējie uzskatījuši, ka ūdens, kas sakrāties muldā, dziedina. Par ārstēšanos ļaudis metuši muldā sīkas monētiņas. Akmens ir no rapakivi granīta, tā garums – 4,9 m, platums – 3,7 m, tilpums – 25 m³, apkārtmērs – 14,9 m. Pēc formas dižakmens ir daļēji noapaļots, bet tā virspusē atrodas iedobums, kura garums ir 1,95 m, platums – 0,5 m, dziļums – 0,18 m. Iespējams, tas ir lielākais tāda veida iekalums Latvijā, tomēr vairākums pētnieku domā, ka dobums ir dabas veidots. Akmens atrodas privāta lauka vidū, taču līdz tam viegli nokļūt no blakus esošā ceļa.

	Aizkraukles pagasts, Aizkraukles novads
	www.visitaizkraukle.lv
	56.66019, 25.202777
	Aizkraukle – -10 km, Skrīveri – -11 km

26

Aizkraukles multifunkcionālais veloparks

Industriāls objekts

Mūsdienīgi pievilcīgais multifunkcionālais veloparks atrodas iepretim Aizkraukles sporta centram – ainaviski skaistā vietā, un tas ir piemērots ļoti plašai auditorijai. Laukumā ir asfaltēta velotrase jeb pamptreks un skeitparks. Velotrase paredzēta visu vecumu un jebkuras fiziskās sagatavotības braucējiem un visam, kas ripo – riteņiem, skrejriteņiem, skeitborda dēļiem, skrituļslidām. Savukārt skeitparkā braucēji var izpausties mazliet ekstrēmākā gaisotnē.

Upes krastā iekārtotais veloparks ataino Daugavas ūdenskrātuves ģeomorfoloģisko modeli un ļauj izbaudīt arī tās kādreizējo reljefu, kas mākslīgi izveidots tieši tāds, kāds bija, pirms upes appludināšanas. Aizkrauklē Daugavas ģeomorfoloģija ir īpaši interesanta, jo te dabas procesus ietekmējis gan ledāja aktivitātes ģeoloģiskais periods, gan mūsdienu ekonomiskie procesi, radot lielāko hidroelektrostaciju

	“Vecmaurēni-1”, Aizkraukle, Aizkraukles novads
	www.visitaizkraukle.lv
	56.59933, 25.26276
	Koknese – 15 km, Skrīveri – 13 km

Latvijā. Tās būvniecība mainīja upes formu. Tagad, izmantojot daudzfunkcionālā veloparka nelīdzeno reljefu, apskatāma Daugavas ūdenskrātuves dziļākā vieta, senā upes gultne, senie pakalni, kas mūsdienās kļuvuši par salām. Drosmīgākie braucēji pamanīs arī trases augstāko punktu – “Sirds salu”, bet tās pelēkā pamatne simbolizē Daugavas pamatdolomītu – tieši pateicoties tā cietībai, Aizkrauklē izvēlējās vietu HES celtniecībai. Šī būs īstā vieta aktīvās atpūtas cienītājiem, velobraucējiem un skeiteriem.

27

Pastmuižas velnakmens

Dižakmens

Pastmuižas velnakmens ir viens no plašāk pazīstamajiem mitoloģiskajiem akmeņiem Latvijā. Tas sastāv no divām daļām: lielākās daļas garums ir 3,5 m, platums – 3,1 m, bet augstums – 0,9 līdz 1,9 m. Lai arī par šo objektu tradicionāli tiek runāts vienskaitlī, patiesībā šeit atrodas divi dažādi akmeņi, kurus tradīcija uzskata par vienu. Attālums starp lielāko un mazāko akmeni ir 3,15 m. Mazākā akmens virsma ir pilnīgi plakana un līdzena (tās lielākais garums – 2,6 m, lielākais platums – 1,7 m). Tikmēr lielā akmens virsma ir slīpa, plakana, maksimāli 3 x 3,4 m liela, daudz nelīdzenāka un robaināka, nekā mazākajam akmenim. Pēc sastāva gan abi akmeņi ir līdzīgi – pelēcīgi, vidēji kristāliski–sīkkristāliski granīti.

Akmeņiem nav cilvēku veiktas kalšanas vai šķelšanas pazīmes. Domājams, ka dižakmens sašķēlies ledāja atkāpšanās laikā. Abi akmeņi gandrīz pilnīgi (95 %) atrodas virs zemes, tie ir ērti apskatāmi un ļoti ainaviski.

Ainaviski skaists skats no akmens paveras uz līdās plūstošo Daugavu. Veroties upes tecējumā, tālumā var saskatīt arī Kokneses pilsdrupas. Kādreiz netālu no akmens atradusies muiža ar bagātu vēsturi – Pastmuiža.

	Kokneses pagasts, Aizkraukles novads
	www.visitaizkraukle.lv
	56.627123, 25.453154
	Koknese – 3 km, Pļaviņas – 21 km, Aizkraukle – 15 km

Ar šo akmeni saistītas dažādas teikas ar samērā līdzīgu sižetu – velns nesis akmeni, lai aizdambētu Daugavu, bet iedziedājiem gailis, un akmens sasperts divās daļās. Kādā nostāstā minēts, ka velns akmeni uzmetis virsū raganas būdai, bet Pērkons, velnu vajādams, akmeni saspēris. Pētniekiem gan nekādas zīmes vai “velna pirkstu nospiedumus” akmeņos nav izdevies atrast.

28

Klintaines sausgultne un karsta kritenes

Upes sausgultne un
karsta kritenes

Karsta procesu ietekmē Pļaviņu apkārtnē esošā Klintaines upīte pamazām pazūd, aiz sevis atstājot vien sausu gultni. Upītei tās izteiktākajā posmā ir skaidri izveidojusies grava, bet ūdens pa to plūst tikai ļoti lietaiņās vasarās. Pirms Daugavas ielejas applūdināšanas, Klintaines upīte atkal parādījusies virszemē avota veidolā pašā Daugavas krastā. Tagad tā ir aizsargājams dabas objekts valstiskā līmenī, un tās teritorija daļēji atrodas Klintaines dabas liegumā, kā arī Daugavas senlejā – vietā, kur senleju ietverošās paugurvaļņu makroformas nodala Viduslatvijas zemieni no Austrumlatvijas zemienes.

Dabas pieminekli veido Klintaines jeb Būdas dzirnavu upītes ieleja ar upes gultnē esošajām kritenēm – ūdensriņķiem un sausgultnes posmu. Upītes gultnes augšgalā, tās malās atrodas sīki dolomīta atsegumi.

Gultnē ir vairāki ūdensriņķi, bet lielākais no tiem atrodas gultnes vidusdaļā un mazūdens periodā uzņem gandrīz visu upes noteci. Šā brīža karsta procesi dabas pieminekļa teritorijā izpaužas kā ūdensriņķu un sausgultnes funkcionēšana, kas ģeoloģiskas pārvērtības īsā laikposmā neizraisa. Taču šis dabas veidojumu komplekss ir nozīmīgs visas Latvijas mērogā kā viena no izteismīgākajām un vieglāk pieejamajām ūdensriņķu izpausmes vietām. Objekts atrodas Klintaines pagastā, netālu no autoceļa “A 6” jeb Rīgas-Daugavpils šosejas un ir brīvi pieejams visiem interesentiem.

Klintaines sausgultne un
karsta kritenes

Apkārtnē daļā pļavu nav bijušas uzartas un regulāri apsaimniekotas, tāpēc ir tipisks dabisko pļavu paraugs, un te sastopamas īpaši aizsargājamas augu sugas. Te iespējama mierīga dabas baudīšana, pie objekta uzstādīts informatīvais stends, kur pieejamas ziņas arī par tuvējās apkārtnes pastaigu un velomaršrutiem.

Velomaršruti novadā

	Klintaines sausgultne, Klintaines pagasts, Aizkraukles novads
	www.visitaizkraukle.lv
	56.58336, 25.59012
	Pļaviņas - 10 km, Koknese - 13 km

29

Robežakmens jeb Stukmaņu Pētera akmens

Dižakmens

Akmens ir viens no četriem Lokstenes robežakmeņiem. Tas uzlūkojams kā senākais datētais robežakmens Latvijā, tajā iekalti Rīgas arhibīskapa un viņa vasaļa Vrangeļa ģerboņi (arhibīskapa īpašuma zīme – bīskapa krusts un zizlis – joprojām labi saskatāma). Saukts arī par Zviedru akmeni un Lielo akmeni, tas ir labi pazīstams kultūrvēsturisks objekts jau vairākus gadsimtus. Tā garums ir 2,6 m, platums – 2 m, augstums – 1,9 m, apkārtmērs – 8 m. Akmenim ir interesanta vēsture. 1437. gada dokumentā, kur aprakstīta Lokstenes pilsnovada robeža, minēti četri akmeņi ar iekaltiem krustiem un Vrangeļa ģerboni. Minēto robežakmeņu sakritība ar 1839. gadā Fr. Kruzes sastādīto plānu, kurā viens no četriem robežakmeņiem noteikti identificējams kā mūsdienu Stukmaņu Pētera akmens, dod iespēju uzskatīt, ka tajā iekaltā vairogveidīgā zīme patiešām ir agrīns muižnieku Vrangeļu ģerbonis.

Uzskata, ka Heinrihs Vrangelis 1277. gadā bija saņēmis lēni no arhibīskapa un pārvaldījis zemes ap Pļaviņām (Lokstenes pilsnovadu). Savukārt 14. gs. 40. gados kāds Voldemārs Vrangelis bijis arhibīskapa fogts Koknesē. Tātad zemju norobežošana ar minētajiem akmeņiem varēja notikt laikā no 13. gs. 70. gadiem līdz 14. gs. 40. gadiem. Pie objekta ir viegli piekļūt; pie tā iekārtota arī atpūtas vieta ar soliņiem.

	Klintaines pagasts, Aizkraukles novads
	www.visitaizkraukle.lv
	56.60185, 25.66632
	Pļaviņas – 1,5 km, Koknese – 24 km, Aizkraukle – 40 km, Jēkabpils – 20 km

Nostāsti vēsta, ka Napoleona karagājiena laikā 1812. gadā pie akmens esot pusdienojuši franču karavīri, kas par piemiņu akmenī iekaluši naža un dakšiņas attēlus... Jāuzsver gan, ka lielie iekalumi nemaz neatgādina minētos priekšmetus, un jau 1794. gadā kartogrāfs Ludvigs Augusts Mellins, apmeklējot akmeni, redzējis tajā iekalto vairoga un zobena atveidojumu. Apkārtnes ļaudis to sauc par Pētera I akmeni, jo cita teika stāsta, ka Ziemeļu kara laikā pēc pusdienošanas Krievijas cars palicis zem akmens sudraba nazi un dakšiņu. Ja kāds spēj, var akmeni pacelt un apskatīties, vai tā ir tiesa!

30

Skanstupītes ūdenskritums

Ūdenskritums

Skanstupītes trīspakāpju ūdenskritumu veido Daugavas svītas dolomīti. Tā aptuvenais augstums ir 1,5 m, bet platums – 4 līdz 6 m. Ūdenskritums vērojams visā upītes platumā, bieži vien arī ziemā. Patlaban gan vērojama apakšējās kāples jūtama aizsērēšana, tādēļ tā pilnībā aplūkojama tikai gadījumos,

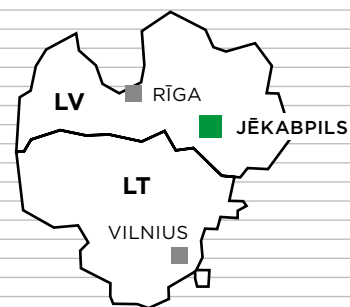
kad Pļaviņu ūdenskrātuvē tiek nosēdināts ūdens līmenis. Šis ir viens no nedaudzajiem vienmēr apskatāmajiem Daugavas pieteku ūdenskritumiem, kurš nav appludināts. Tautā šim ūdenskritumam ir dažādi nosaukumi: Skanstupītes kaskāde, Skanstnieku upītes ūdenskritums, Skanstnieku Maiļupītes ūdenskritums.

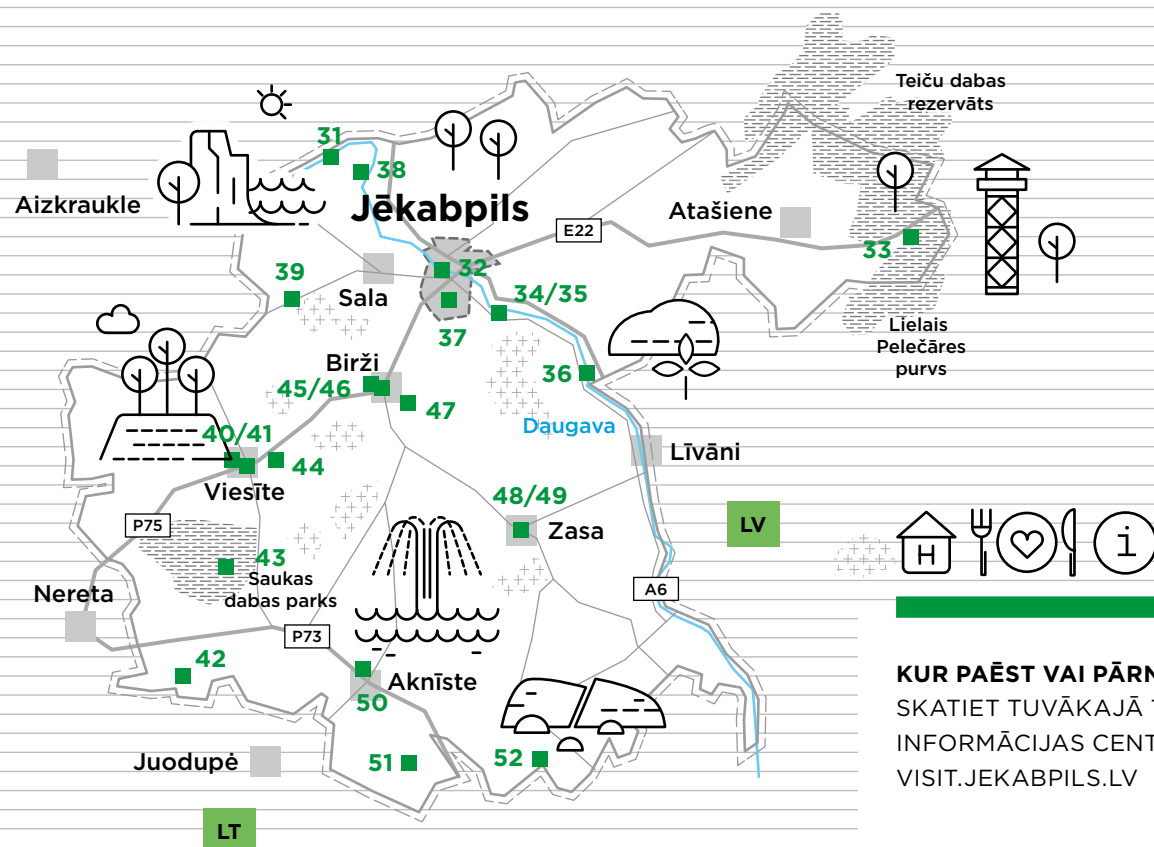
Tas atrodas Draudzības parka labajā malā, pie ūdenskrituma izbūvēta skatu platforma un soliņi, līdzās ir Zviedru skanste, kur var izstaigāties, un vēl te aplūkojams piemiņas akmens J. Jaunsudrabiņam.

	Gostiņu parks, Pļaviņas, Aizkraukles novads
	www.visitaizkraukle.lv
	56.6174, 25.7614
	Pļaviņas – 2 km, Jēkabpils – 19 km

LATVIJA
ZEMGALES REĢIONS

JĒKABPILS UN APKĀRTNE

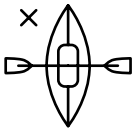
KUR PAĒST VAI PĀRNAKŠNOT?
SKATIET TUVĀKAJĀ TŪRISMA
INFORMĀCIJAS CENTRĀ
VISIT.JEKABPILS.LV

Zvejnieklīcis, Sēlpils

Skats uz Krusta līci, 20. gs. 30. gadi

	Aptuveni 100 m no “Zvejnieklīča”, Sēlpils pagasts, Jēkabpils novads
	visit.jekabpils.lv
	56.582509, 25.625397
	Jēkabpils – 22 km, Aizkraukle – 32 km

31

Krustalīča klintis

Klintis

Tās ir garākās klintis Latvijā un vijas vairāk nekā 2,5 km gar Daugavu. Augstums virs ūdens līmeņa – vairāki metri. Daugavā šajā posmā ir Pļaviņu hidroelektrostacijas (HES) ūdenskrātuves uzpludinājums, un bijušā (līdz 40 m dziļā) kanjona klintis šobrīd ietver upi kā nepieejamas 2–4 m augstas sienas. Klintis veido no senās devona jūras nogulumiem veidojušies ieži – gan plātņaini, gan kavernozi dolomīti, kas ietver fosilās atliekas un interesantus minerālus veidojumus. Vertikālās kraujas ir šodienas Latvijas ainavai neparastas un izcili ainaviskas. Tajās kāpt ir bīstami, un tās aplūkojamas gandrīz tikai no upes puses – braucot ar laivu vai ziemā no ūdenskrātuves ledus. Ekskursijās tiek piedāvāts klintis apskatīt ar ūdens transportiem. Objekts ir 2022. gada ģeovieta un piemērots atpūtas cienītājiem uz ūdens; te iespējams doties ekspedīcijā ar kādu no mazajiem ūdenstransportiem – laivu, SUP dēli, kanoe – vai apskatīt klintis ar kuģīti.

Daugava pie Sēlpils pilskalna

Laiva “Mežmalas vikings”

32

Strūves ģeodēziskā loka punkts “Jakobstadt” jeb “Jēkabpils”

Industriāls piemineklis

Šis punkts noslēdz Tērbatas-Krustpils triangulācijas daļu, ko Frīdrihs Georgs Vilhelms Strūve uzmērīja no 1822. līdz 1827. gadam. Tieši Jēkabpils punkts tika uzmērīts un ierīkots 1826. gada jūnijā. Interesanti, ka šī punkta, iespējams, nemaz nebūtu, ja Krustpils pils tornī būtu bijis iespējams novietot visus nepieciešamos astronomiskos instrumentus (no Tartu (Tērbatas) observatorijas bija atvesti gan divi Repsolda svārsta pulksteņi, gan Ertela vertikālriņķis, Reichenbacha universālinstruments un Dollonda astoņu pēdu pasāžinstrumenti). Tā kā tornis tam nebija piemērots, Strūve atrada piemērotu vietu Daugavas pretējā krastā, no kurienes bija pārrēdzami nepieciešamie triangulācijas punkti. Jēkabpils punkts atrodas nelielā parkā, kas nosaukts Strūves vārdā.

Šim punktam ir ērta piekļūšana, tas atrodas Jēkabpils pilsētā. Apmeklētāji var nesteidzīgi izbaudīti neparasto Strūves punktu, uzzināt visu par šī punkta vēsturi informācijas stendā, kā arī izmēģināt aizraujošos vides objektus, kas ir izveidoti izzinošu rotaļu iekārtu veidā (kaleidoskops, teleskops, kompass, ūdens spēle un dažādi interesanti spoguļi).

	Strūves parks, Jēkabpils, Jēkabpils novads
	visit.jekabpils.lv
	56.501024, 25.855491
	Pļaviņas – 19 km, Viesīte – 32 km

1931. gadā novērošanas vajadzībām virs Strūves punkta uzbūvēja 42 m augstu triangulācijas koka torni. Vairākas vasaras Latvijas Universitātes mācību spēki un studenti tur veica astronomiskos un ģeodēziskos vērojumus un mērījumus

33

Kristakrūga skatu tornis

Dabas rezervāts

Lai gan pastaiga pa Teiču dabas rezervātu iespējama vien atsevišķos gadījumos un gida pavadībā, aplūkot šīs teritorijas dabas vērtības un skaisto ainavu, iespējams, arī no attāluma. Šim nolūkam Kristakrūgā speciāli izveidots 27 metrus augsts skatu tornis. Tas dod iespēju paraudzīties uz Teiču purvu no tā dienvidu malas. Teiču dabas rezervāts ir lielākais dabas rezervāts Latvijā un viens no lielākajiem neskartajiem sūnu purviem Baltijā. Rezervāts ir nozīmīgs purvam specifisku un retu putnu sugu saglabāšanā, kā barošanās un atpūtas vieta migrējošiem ūdensputniem, mitrājiem raksturīgo augu sugu un biotopu saglabāšanā, daudzu bezmugurkaulnieku sugu eksistences nodrošināšanā. Lielāko daļu jeb 69 % no kopējās teritorijas aizņem sūnu purva masīvs. Tas sācis veidoties pirms 10 000 – 12 000 gadiem un ir tā sauktais augstais purvs ar daudziem kupolveida pacēlumiem, kuri pār pārējo teritoriju paceļas pat līdz septiņiem metriem.

Purvā ir 18 ezeri, kas lielāki par hektāru. Tie pārsvarā atrodas kupolu nogāzēs. Tā kā kopš rezervāta dibināšanas teritorijā nenotiek saimnieciskā darbība un apmeklējumi tiek ierobežoti, te atrodamas daudzas retas un aizsargājamas sugas.

Teiču dabas rezervāts

	Atašienes pagasts, Jēkabpils novads
	visit.jekabpils.lv
	56.539718, 26.566149
	Jēkabpils – 45 km, Atašiene – 12 km

Ausainās pūces mazulis

34

Rogāļu grava

Grava

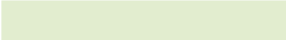
Gravai cauri ved iekopta taka, kuru, rāmi snaužot, sargā kokā veidotās latvju dievības no Rogāļu gravas radīšanas mīta. Šo vietu iecienījuši mīlētāji, savu kopdzīvi iesākot, jo te plūst Mīlestības avotiņš. Gravā var arī izstaigāt ainavisko pastaigu taku un apskatīt Rogāļu dižakmeni. Taka ved līdz pat Daugavas krastam, kuras paveras brīnišķīgs skats uz likteņupi. Mitrā laikā taka gan var būt slidena. Apkārtnē ir labiekārtota ar atkritumu urnām, soliņiem. Patiks gan mierīgas dabas baudītājiem, gan aktīvas atpūtas cienītājiem. Rogāļu gravas apskati iespējams sākt arī no Daugavas puses, meklējot norādi “Ūdens tūrisma ceļš”.

Daugavas salas

	Kūku pagasts, Jēkabpils novads
	visit.jekabpils.lv
	56.472283, 25.943945
	Jēkabpils – 6 km

Leģenda vēsta, ka Rogāļu grava ir Pērkona dusmu rezultāts – tā radusies no Pērkona radītās ūdens šalts. Avots ir vēl viens liecinieks velna un Pērkona cīņai par Laimas mīlestību, taču to nav radījis ne viens, ne otrs – tas ir mīļās, labās Laimas asaru avots.

35

Rogāļu akmens

Dižakmens

Lai arī Rogāļu akmens nav pašu dižāko Latvijas akmeņu desmitniekā, tas ir visai iespaidīgs. Akmens atceļojis no Karēlijas zemes šauruma uz Kūku pagastu. Tas ir 6,5 metrus garš, 4,6 metrus plats un 3,7 metrus augsts, to papildina turpat blakus esoša 4 metrus gara atlūza. Tā apkārtmērs stiepgas nepilnu 19 metru platumā, savukārt tilpums – 40 m³. Akmens ir ar izteiktu reljefu un no bāli rozā granīta. Šādus akmeņus, kuru sastāvs ļauj noteikt to cilmes vietu, sauc par vadakmeņiem. Lai apskatītu akmeni, jādodas pastaigā pa speciāli izveidotu ainavisku tūristu taku, sekojot norādēm gar Rogāļu upīti. Pa ceļam iespējams apskatīt vēl veselus sešus brīnumus. Patiks gan mierīgas dabas baudītājiem, gan aktīvas atpūtas cienītājiem. Lai atvilktu elpu pēc pastaigas, uz Rogāļu akmens izvietots neliels soliņš un, ja izdodas sagaidīt pērkona negaisu, tad jāatceras, ka tautas gudrība vēsta – ūdens, kas negaisa laikā akmens virsmā esošajā iedobē sakrāties, palīdzot atbrīvoties no bailēm no pērkona.

	Kūku pagasts, Jēkabpils novads
	visit.jekabpils.lv
	56.471952, 25.944167
	Jēkabpils – 6 km

Pērkons ar Laimu priecāties par tīro Daugavas ūdeni, taču velns lasījis pa laukakmenim un apmētājis mīlniekus. Kādu reizi Pērkons sadusmojies ne pa jokam un ienir Daugava dzelmē, un to pavadījuši zibeņu zibeņi. Daugava aprimusi, viss kluss. Tomēr pēc brītiņa velns pamanījis satracinātā Pērkona nikno seju. Lielajās plaukstās Pērkons no daudzajiem dzelmē atrastajiem akmeņiem izveidojis vienu lielu un metis ar to velnam...

36

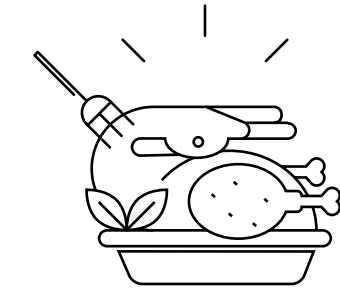
Vaiķu akmens

Dižakmens

Vaiķu akmens ir viens no 15 lielākajiem akmeņiem Latvijā. Izmēros izcilais dižakmens (7,5 x 5,7 x 2,6 m; tilpums – 45 m³) ir sarkanbrūns rapakivi granīts, un saulē mirdz tajā ietvertie lielie kristāli.

Labi pamanāms no Rīgas-Daugavpils šosejas, kur visā savā godībā tas redzams aptuveni 50 m attālumā no ceļa. Iespaidīgā akmens pakāje reizēm mirst ūdenī, taču arī lietainā laikā, kad akmens virsma var būt slidena, akmens plakano virsmu izdosies sasniegt, jo pie akmens izvietotas koka trepītes. 2008. gadā Latvijas Pasts izdevis arī Vaiķu dižakmenim veltītu pastmarku. Patiks mierīgas dabas baudītājiem.

Akmens virspuse līdzinās galda virsmai, un leģenda vēsta, ka to šurp atnesis neviens cits kā pats velns. Taisnība vai nē – to vairs pārbaudīt nevar, bet ļaudis runā, ka tādi karavadoņi kā Pēteris I un Napoleons, savos iekarojumos garām iedami, uz šī akmens galda ieturējuši pusdienas. Pēteris I zem tā pat esot atstājis savu sudraba karotīti.

	Vīpes pagasts, Jēkabpils novads
	visit.jekabpils.lv
	56.4254, 26.0759
	Jēkabpils – 16,5 km

Daugava pie Vīpes, atpūtas vieta un laivu noma “Daugmales”

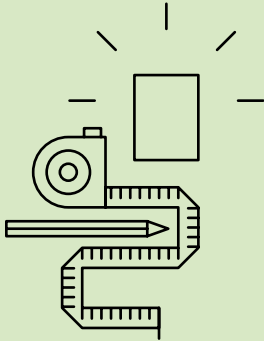
- - **KĀ IZMĒRĪT AKMENI? KAS NEPIECIEŠAMS:** MĒRLENTE (10–20 M) UN DIVAS KARTĪTES, KAS IR JĀTUR VAI JĀIEVIETO ZEMĒ BLAKUS AKMENIM.

KAS JĀDARA: APTUVENO AKMENS IZMĒRU IEGŪST, NOSAKOT TĀ GARUMU (ATTĀLUMS STARP VISATTĀLĀKAJĀM PRETĒJĀM MALĀM), PLATUMU (MĒROT TĀ PLATĀKAJĀ VIETĀ PERPENDIKULĀRI GARUMAM) UN AUGSTUMU (AKMENS AUGSTĀKAIS PUNKTS VIRS ZEMES LĪMEŅA).

VĒRTS ZINĀT: LIELĀKAJAI DAĻAI AKMEŅU IR NEREGULĀRA FORMA, TĀPĒC PRECĪZA MĒRĪŠANA IR SAREŽĢĪTA.

- - **KĀ IZMĒRĪT AKMENS TILPUMU?** JA AKMENIM IR MAIZES KLAIPA FORMA: GARUMS X PLATUMS X AUGSTUMS / 2. JA AKMENIM IR PIRAMĪDAS FORMA: GARUMS X PLATUMS X AUGSTUMS / 3.

ŠĀDS APRĒĶINS BŪS TIKAI VIRSMAS (REDZAMĀS DAĻAS) TILPUMS, TOMĒR TIEŠI ŠO PARAMETRU VISBIEŽĀK IZMANTO AKMEŅU IZMĒRU SALĪDZINĀŠANAI. LAI NOTEIKTU AKMENS SVARU TONNĀS, TĀ TILPUMU KUBIKMETROS REIZINIET AR 2,5.

37

Radžu akmens

Dižakmens

Radžu akmens jeb Brodu karjera akmens ir vislielākais dižakmens Zemgalē, kā arī otrs lielākais Latvijā. Tā apkārtmērs ir 19 m, garums – 6,5 m, platums – 6,1 m, augstums – 4,0 m (virs ūdens redzamā daļa 2,4 m), tilpums – virs 85 m³. Akmens svars novērtēts uz 200 tonnām. Lielkristālisks rapakivi granīts ar ovoīdiem (4 cm), un atsevišķiem laukumiem bez tiem. Akmens

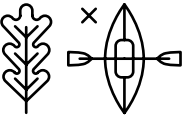

tika atklāts 1970. gadu otrajā pusē, dolomīta karjerā, norokot virsējo morēnas slāni. Tas atrodas ūdenskrātuvē, ap 40–70 metrus no krasta. Lielākais Zemgales dižakmens atrodas Jēkabpils

Mežaparka teritorijā esošajā Radžu ūdenskrātuvē – kādreizējā dolomīta ieguves karjerā. Kopš karjera applūšanas, tas kļuvis par iecienītu jēkabpiliešu un pilsētas viesu atpūtas vietu visos gadalaikos. Dižakmens ir redzams no krasta un sasniedzams ar kādu no ūdens transportiem. Gar Radžu ūdenskrātuvi vienā posmā ir asfaltēts ceļš, bet, lai aplūkotu dižakmeni no krasta, nāksies doties caur pļavu uz vienu no pussalām. Mežaparkā ir izvietoti arī dažādi vides objekti, informatīvi stendi, pieejams plašs aktīvās atpūtas pakalpojumu klāsts. Radžu ūdenskrātuves galvenajai pludmalei ik gadu tiek piešķirts peldvietu kvalitātes sertifikāts “Zilais karogs”. Šeit pieejama laivu, katamarānu un SUP dēļu noma. Līdzās atrodas arī kempings “Radži”, paintbola klubs “X3M” un “veikparks.lv”, kas piedāvā vizināšanos ar veikbordiem. Līdzās ūdenskrātuvei esošais Mežaparks piedāvā iespēju pastaigāties pa labiekārotām gājēju takām, sporta laukumus, vissezonas kameršļūkšanas trasi, disku golfa parku “Lūša ķepa” un citas aktivitātes.

Radžu ūdenskrātuve

- Radžu ūdenskrātuve, Jēkabpils, Jēkabpils novads
- visit.jekabpils.lv
- 56.4796, 25.8645
- Pļaviņas – 19 km, Viesīte – 32 km

38

Strūves ģeodēziskā loka punkts “Dabors-kalns”

Industriāls piemineklis

Punktu no 1825. līdz 1827. gadam uzmērīja un ierīkoja izcilais ģeodēzists Karls Tenners – Frīdriha Georga Vilhelma Strūves līdzgaitnieks. Zinātniekiem dabā to izdevās atrast 2015. gadā. Ģeodēzisko uzmērījumu punkts atrodas Taborkalna virsotnē – apmēram 158 m virs jūras līmeņa. Blakus atrodas 28 m augstais Taborkalna skatu tornis. Punkts atrodas Sēlijas paugurvalnī, ledāja malas veidojumu zonā. Apkārtņē ir izplatīti nelieli kuploveida pauguri, kas, visticamāk, ir kēmi. Tie veidojas ledāja caurkusumos un plaisās, kur kušanas ūdeņi sanes galvenokārt smilts materiālu. 19. gadsimtā, lai Frīdrihs Georgs Strūve un Karls Frīdrihs Tenners varētu veikt ģeodēziskos mērījumus, viņiem vajadzēja būvēt augstus koka torņus.

Jaunā skatu torņa apmeklētājiem nekas nav jāmēra, bet viņi var piedzīvot sajūtu, kāda ir, no augšas pārredzot plašu teritoriju, un izprast, uz kuru pusi pirms diviem gadsimtiem tika vērsta mērierīces Zemes izmēru un formas noteikšanai. Pie objekta piebraukšana ir vienkārša, stāvvietā vietas pietiks arī autobusam. Ir labierīcības, izvietots informācijas stends, arī pati taka ir labiekārtota, ejot pa to kalnā augšā, būs soliņi, kur atpūsties, lai pēc tam dotos tālāk.

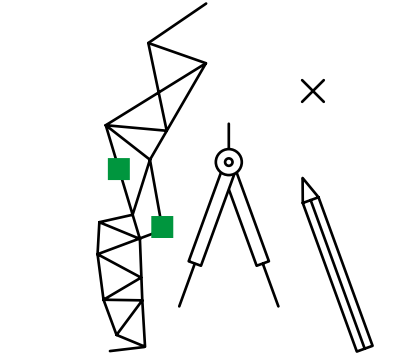
	Taborkalns, Sēlpils pagasts, Jēkabpils novads
	visit.jekabpils.lv
	56.584220, 25.689651
	Jēkabpils – 20 km

39

Strūves ģeodēziskā loka punkts “Arbidāni”

Industriāls piemineklis

Šis ir viens no četriem autentiskajiem Latvijā atrastajiem Strūves ģeodēziskā loka punktiem. Punktu no 1825. līdz 1827. gadam uzmērīja un ierīkoja izcilais ģeodēzists Karls Tenners – Frīdriha Georga Vilhelma Strūves līdzgaitnieks. Zinātniekiem dabā to izdevās atrast 2008. gadā. Atrodas Sēlijas paugurvalnī, ledāja malas veidojumu zonā. Savulaik izpostīts, tagad rekonstruēts un atjaunots, darbu noslēdzot ar zīmes izliešanu svinā. Strūves ģeodēziska loka punkti ir liecības par 19. gadsimta garāko un precīzāko ģeodēzisko mērījumu sistēmu, ko veica Frīdrihs Georgs Vilhelms Strūve un Karls Tenners. Mērījumi jāva noteikt mūsu planētas izmēru un formu, tie apstiprināja Īzaka Ņūtona teoriju, ka Zemei nav precīzas lodes formas, bet tā ir saplacināta polu virzienā.

	“Arbidāni”, Sēlpils pagasts, Jēkabpils novads
	visit.jekabpils.lv
	56.483282, 25.628598
	Jēkabpils – 19 km, Viesīte – 20km

“Arbidāni” atrodas meža ielokā, ceļš līdz šim punktam būs piemērtos īsteniem piedzīvojumu meklētājiem. Bez GPS viedierīcē neiztikt, jo ceļa norāžu dabā nav. Punkts atrodas stāva kalna virsotnes padziļinājumā (akmeņiem izklātā bedrē).

40

Valeskalniņš

Valņveida oss

Saukts arī par Āža muguru un Milža kapu, Valeskalniņš atrodas Viesītes pilsētas teritorijā. Tas ir garš paugurs, kas apaudzis ar priedēm, veidojies ap 2. gs. pirms mūsu ēras, un ir ievērojams kā Sēlijas valņa vienīgais oss – īpatnējs ģeogrāfisks veidojums, kas iekļauts dabas aizsargājamo objektu sarakstā. Šaurs stāvs (augstums 8 m) valnis aptuveni 140 m garumā. Pēc ģeoloģiskās situācijas spriežot, veidojies kušanas ūdeņiem sanesot smilts un grants materiālu ledāja plaisā vai tunelī. Ūdeņu noplūde zem ledāja notikusi dienvidaustrumu virzienā. Pēc ledus nokušanas sanestais materiāls palicis kā valņveida forma reljefā.

Valeskalniņš ir vienīgais ģeoloģiskais piemineklis Viesītē un tās apkārtnē. Pieklūt kalna virsotnei un kalnā esošajai Viesītes Evaņģēliski luteriskajai jeb Brīvības baznīcai ir iespējams pa kāpnēm no Viesītes vidusskolas vai Kaļķu ielas (Stadiona puses).

	Valņu iela 14, Viesīte, Jēkabpils novads
	visit.jekabpils.lv
	56.345703, 25.550916
	Jēkabpils – 32 km, Nereta – 25 km

Valeskalniņš atrodas vēsturiski interesantā vietā, no tā paveras skats uz pilsētu, tālumā redzams vēsturiskais Stacijas laukums un aiz tā kultūras centra “Sēlija” grandiozā celtne. Patiks dabas un vēstures pētniekiem un baudītājiem.

Teika vēsta, ka te reiz cīnījušies divi milži. Cīņiņā zaudējušais milzis turpat arī apglabāts. Milža kaps tad nu arī ir pats Valeskalniņš.

41

Mīlestības taka

Purvaina ieplaka

Mīlestības taka ir labiekārtota pastaigu laipa dumbrājā ar atpūtas vietām un bērnu rotaļu laukumu. Taka iesākas ar trijām aktīvās atpūtas spēlēm uz bruģa un aizved līdz labiekārtotai atpūtas un ugunsкура vietai pie Mazā ezeriņa Viesītē. Tas ir neliels ezers Sēlijas paugurvalnī. Izveidojies ledāju kušanas rezultātā purvainā ieplakā, kas stiepjas cauri pilsētas centram. Te iespējams vērot putnus, un tā piekrastē paceļas divas “saliņas” ar smilšainu grunti sastāvu un atšķirīgu augu valsti, pretēji bagātajai kūdras augsnei zemākajās vietās. Tālāk taka caur dumbrāju turpinās kā koka laipa, cauri bērnu aktīvās atpūtas laukumam Draudzības kalniņā (jauka vieta atpūtai ģimenēm ar bērniem!) aizvedot līdz pat pilsētas estrādei Mīlestības saliņā. Taka ir vienvirziena, tās garums ir aptuveni 600 m. Šī taka ir lieliska vieta aktīvai atpūtai, pastaigām, vides izglītībai.

Taku var izbaudīt, sākot pastaigu no divām vietām – pilsētas vēsturiskā centra puses Brīvības ielā 2 vai Mīlestības saliņas. Labiekārtotas atpūtas vietas, ugunsкура vieta, bērnu rotaļu laukums, putnu vērošanas un Viesītes pilsētas centra apskates iespējas.

	Brīvības iela 2, Viesīte, Jēkabpils novads (no otras puses takas sākums pie estrādes stāvlaukuma)
	visit.jekabpils.lv
	56.348698, 25.554939
	Jēkabpils – 32 km, Nereta – 25 km

42

Stupeļu Lielais akmens

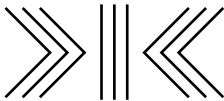
Dižakmens

Sarkanīgs lielkristālisks granīts; akmens tilpums ir aptuveni 40 m³, tā izmēri – 6,80 x 4,90 x 2,75 m. Citādi līdzenajā 25 m² lielajā virsmā atrodamas vairākas lēzenas iedobes, kas šķiet īpaši interesantas augsnes dziļākajos slāņos atrastā akmens tiešā tuvumā izveidotā lēzenā grāvīša dēļ. No Stupeļu pilskalna uz Stupeļu lielo akmeni ved neliela taka.

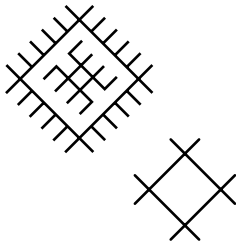
Atkarībā no gadalaika apkārtne, var būt aizaugusi, tādā gadījumā piekļuve ir apgrūtināta. Jau senie apkārtnes iedzīvotāji bija atklājuši šīs vietas mītisko potenciālu, jo Stupeļu pilskalnā esošā lielā akmens apkārtnē atrastas 10.–13. gadsimta senlietas, trauku lauskas un pat kauli. To 20. gs. 80. g. pētījuši arheologi, norādot, ka šis, iespējams, ir sens kulta akmens. Paša akmens forma nedaudz atgādina apgāztu piramīdu, kas veidojusies no īpaša paveida granīta – viborgīta. Akmens ir ļoti liels un uzmanību piesaistošs. Patiks tiem, kas spēj novērtēt vēsturi un dabu, vēlas pabūt vienatnē.

Stupeļu Lielais akmens

	Stupeļu pilskalns, Rites pagasts, Jēkabpils novads
	visit.jekabpils.lv
	56.169892, 25.464335
	Nereta – ~15 km, Aknīste – 21 km

Stupeļu pilskalns

43

Sēlijas paugurvalnis

Reljefa forma, morēnu valnis

Sēlijas paugurvalnis ir Augšzemes augstienes sastāvdaļa, un tā reljefa formas veidojās aptuveni pirms 14 tūkstošiem gadu Skandināvijas ledusvairoga dienvidu sektora perifērās segas segledāja maksimālās uzvirzīšanās laikā, 79 000 ha platībā.

Ormaņkalna skatu tornis

Valnis 10 km platumā izvietojies Latvijas dienvidu daļā, kā reljefa pacēlums tas iezīmējas ziemeļos no Pļaviņām un stiepjas ziemeļu–dienvidu virzienā līdz pat Latvijas dienvidu robežai

pie Rites pagasta. Rietumos šis paugurvalnis robežojas ar Taurkalnes līdzenumu, bet austrumos ar Aknīstes nolaidumu, un no abām pusēm ir purvainu ieleju ieskaufs.

Sēlijas paugurvalnis ir veidojies pēdējā ledus laikmeta noslēgumā. Kušanas ūdeņi pārsvarā zemledāja apstākļos plūda austrumu virzienā, izveidojot subglaciālās iegultnes un osus. Subglaciālajās iegultnēs šobrīd izvietojas Viesītes un Saukas ezers, kā arī Daugavas senlejas posms, pa tām šobrīd rietumu virzienā plūst Daugava, Viesīte un Dienvidsusēja. Valnis ir bagāts ar seno baltu pilskalniem. Absolūtais tā augstums svārstās no 105 līdz 165 m virs jūras līmeņa. Augstākie paugurvalņa punkti ir Ormaņkalns 167 m un Taborkalns 158 m. Ormaņkalna virspuse un stāvās nogāzes ir pārsvarā klajas, tāpēc no tā paveras plašas ainavas uz Saukas dabas parku un Saukas ezeru. Tagadējais kalna nosaukums cēlies no “Ormaņu” mājām, kas atrodas pie netālā Līgo kalniņa.

Viesītes ezers

Ormaņkalnā izveidota atpūtas vieta, bet netālais Borīšu kalnā skatu tornis, kas parasti tiek saukts par Ormaņkalna skatu torni. No tā paveras plašs un ainavisks skats uz Saukas dabas parku un Saukas ezeru. Šī ir tradicionāla līgošanas vieta. Vēsturiski Ormaņkalnā (Urmen) atradies arī viens no Strūves ģeodēziskā loka punktiem. Apkārtne patiks mierīgas dabas baudītājiem, bet aktīvākas atpūtas cienītājiem – ceļš uz skatu torņa virsotni.

Saukas ezers

	Borīši, Elkšņu pagasts, Jēkabpils novads
	visit.jekabpils.lv
	56.260522, 25.532377
	Viesīte – 15 km

44

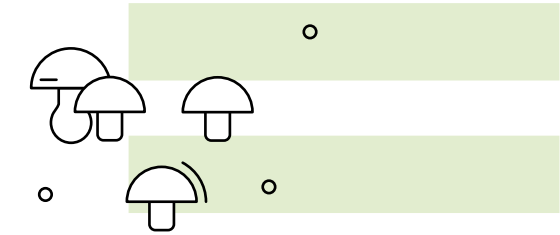
Viesītes ezers

Subglaciāla ieleja

Ezers atrodas subglaciālajā vagā, un tam ir tāda veida ezeriem raksturīgā šaurā, garā forma, stāvi krasti un liels dziļums – dziļākā vieta sasniedz 24 metrus. Veidojies pēdējā ledus laikmeta beigu cēlienā, kūstošajam ledājam pārraujot morēnu valni (Sēlijas paugurvalni) un izveidojot subglaciālo vagu tagadējā ezera vietā. Tā platība ir 214,9 ha, dziļums – līdz 24 m, vidējais dziļums – 5,9 m, garums – 7,5 km, platums – 0,5 km. Viesītes ezera austrumu gala nosaukums ir Melnezers.

No tā iztek Viesītes upe, kas savus ūdeņus nes uz Mēmeli un Lielupi. Ezerā ietek Ļaudīte, Roņupīte, grāvis no vasarāja un četri avoti. Šī būs laba vieta mierīgas dabas baudīšanai, ir iespēja arī makšķerēt, un prasmīgi makšķernieki te var tikt pie labiem lomiem. Viesītes ezerā mīt līdakas, plauži, raudas, ruduļi, līņi, sudrabkarūsas, sapali, auslejas, grunduļi, asari, ķīši un akmeņgrauži. Aktīvākas atpūtas cienītāji var doties uz labiekārtoto peldvietu un atpūtas vietu. Ir arī bērnu spēļu laukumiņš, laipa.

Sen senos laikos Viesītes ezers bija apaļš ezeriņš. Velnam tas nepaticis, tāpēc viņš gribējis aiznest to uz Biržu pagastu. Kādu nakti velns ezeru saņēmis aiz malām, bet nevarējis panest, vilcis pa zemi. Vilcis, līdz nodziedājis gailis, un viss bijis jāatstāj. Līdz galam nebija ticis – aizvilcis vien apmēram 7 kilometrus. Tā nu ezers vairs nav apaļš, bet garens.

	Viesītes ezers, Viesītes pagasts, Jēkabpils novads
	visit.jekabpils.lv
	56.345573, 25.604963 (publiskā peldvieta)
	Jēkabpils – 32 km, Nereta – 25 km

